

prosvetni delavec

25let

List delavcev v vzgojnoizobraževalnih zavodih

Ljubljana, 21. junija 1974 – Številka 12

Je denar edini ključ?

Želimo odpreti skrivnosti narave – in jih obvladati.
Želimo odpreti srce človeka – in ga vzljubiti.
Želimo odpreti čas – in najti svoje mesto v sedanjosti.
Potrebno nam je znanje; potrebno nam je čustvo; potrebno nam je spoznanje. Za pridobivanje vsega tega sta poleg sposobnosti nujna tudi vztrajnost in potrpežljivost. Nam pa se mudi! Naš čas drvi in bojimo se, da bomo zaostali, padli v pozabo, preden smo se naužili sreče, preden smo zablesteli v časti. Hitro! Hitro ključ – en sam edini ključ, ki bo odpiral vsa vrata! Pa četudi bo potvorjen; čeprav bo navaden vitrih in bomo mi kriminalci. A dosegli bomo, po čemer hlepimo!
Imeli bomo položaj, privilegije; uživali bomo lahko vse znane lepote narave; čistili nas bodo, se nas bali – in mogoče celo ljubili. Preden bomo ugotovili, da čustva niso pristna, bo čas že minil – in morda mi z njim.
Kaj ni ključa za trajno, pošteno zadovoljstvo, srečo, trdno tovarištvo ali ljubezen?
Mogoče je – a mi ga ne utegnemo iskati! Mudi se nam!
Dovolite: S čim lahko plačam ta univerzalni ključ – denar?

Racionalno — modro

Čim večje so razlike, tem težje jih je uskladiti. Toda le načrtno, usklajeno prizadevanje lahko privede do zaželenega uspeha. Ni treba naštevati zavodov in ustanov, ki skrbijo in delajo za napredek vzgoje in izobraževanja pri nas. Vsi se resnično trudijo, vendar njihova prizadevanja niso vselej usklajena med seboj. Prav tako niso

vselej usklajena s potrebami naše družbene stvarnosti. Na drugi strani pa moramo priznati, da tudi družba od vzgojnoizobraževalnih ustanov mnogo več zahteva, kot jim je pripravljena dati. Če pogledamo en sam podatek: nagrajevanje osnovnega in srednjega šolstva je na 68 in 67 mestu – od 76 grupacij, v katere so razdeljene

delovne organizacije glede na dohodke pogojno nevalificirane delavca. (Celo tekstilna industrija, ki je med najslabše plačanimi panogami, je pred srednjimi šolami.) Nujno je torej modro usklajevanje tako dela znotraj vzgojnoizobraževalnih ustanov kot tudi na relaciji družba–šolstvo.

Izobraževalna skupnost SR

Slovenije je na svojih zadnjih dveh sejah (v časovnem presledku te len dni) temeljito obravnavala sedanje stanje ter po svojih najboljših močeh skušala uskladiti potrebe terena in politične nuje po naprednem šolstvu s pomanjkljivimi denarnimi sredstvi. Na novo izvoljeni predsednik izvršnega odbora JOŽE DEBERŠEK je poudaril, da se

zaveda, da prevzema to dolžnost v izredno težkem obdobju. Upa, da ne bomo vseh moči porabili za iskanje denarja, ampak da nam bo ostalo časa in moči tudi za vzgojno izobraževalna prizadevanja, za uresničevanje dokumentov Zveze komunistov in ustavnih določil. „Pričakujem in prosim vse samoupravne organe izobraževalne skupnosti

SR Slovenije in strokovne službe, da sodelujejo, sam pa obljubljam, da bom storil vse, kar je mogoče,“ je dejal.

OSNOVA
— MATERIALNI TEMELJI

Na seji so pregledali sklepni račun izobraževalne skupnosti

(Nadaljevanje na str. 2)

Skupne naloge

Šolstvo, vzgoja in izobraževanje mladega rodu so naša skupna skrb. Vsi se zavedamo tega. Razumljivo pa je, da posamezne naloge in zadolžitve nosijo posamezne ustanove. Tako izobraževalna skupnost SR Slovenije že več let usklajuje in načrtuje finančni, s tem posredno pa tudi materialni in deloma vsebinski razmah našega vzgojnoizobraževalnega sistema.

Letošnje leto, ko prehajamo na samoupravno dogovarjanje tudi na finančnem področju, sočasno pa bolj kot kdajkoli v povojnih letih poudarjamo pomen vzgoje in izobrazbe za dobro samoupravno družbo, se pri vsakdanjem praktičnem poslovanju često znajdemo v nepredvidenih težavah. Ne samo šole in posamezniki – še težje naloge so pred republiški ustanovami, kot je npr. izobraževalna skupnost.

Vodstvo njenega izvršnega odbora je sredi maja prevzel Jože Deberšek. Po svojem dosedanjem delu ima dovolj prosvetne kot tudi družbeno upravne prakse, kot človek pa je predan boju za napredek našega šolstva. Poprosili smo ga, naj napiše za naš list nekaj misli o sedanjem stanju in prihodnjih nalogah.

Izobraževalna skupnost SRS in seveda s tem celotno področje vzgoje in izobraževanja je pred velikimi nalogami. Gre za uresničitev zahtev, ki so jih postavili kongresi ZK in za ves proces prilagajanja in preoblikovanja samoupravnih interesnih skupnosti ustavnim določilom. Pri tem seveda ne gre samo za organizacijsko prerazporeditev, marveč za globoke vsebinske premike.

Letos je bil začel proces družbenega in samoupravnega dogovarjanja med področjem vzgoje in izobraževanja ter drugimi področji združenega dela. Kljub uspehu, ki je bil dosežen, nosi novi sistem v sebi vse začetne slabosti in težave. Precej teh težav izvira iz naše nepripravljenosti in neustrezne organiziranosti, sistem pa vsebuje še vse preveč proračunskih elementov. Zato je temeljna naloga vseh samoupravnih interesnih skupnosti za področje vzgoje in izobraževanja (od temeljnih do republiške), da se vsebinsko in organizacijsko preoblikujejo, da vzpostavijo pristen in živ stik med vsemi področji združenega dela. Za področje srednjega, višjega in visokega šolstva je treba še v letu 1974 ustanoviti in vzpostaviti usmerjene oziroma posebne izobraževalne skupnosti, in sicer tako, da ne bodo samo nosilke dogovarjanja za zbiranje in razdeljevanje denarja, marveč bodo sposobne razreševati tudi vsebinske probleme svojega področja; republiška izobraževalna skupnost bo le skupni načrtovalec in usklajevalec za celotno področje vzgoje in izobraževanja.

Tako preoblikovane interesne skupnosti bodo lažje razreševale tudi težaven materialni položaj. Neurejenost materialnih vprašanj odpira vrsto problemov, ki delavce na tem področju odmi-kajo od njihovih vsebinskih nalog. Zato mora biti naša nenehna skrb, da ta vprašanja uredimo.

JOŽE DEBERŠEK

Pot k enakopravnosti

Minule dni (19. in 20. junija) je bilo v Velenju dvodnevno medrepubliško posvetovanje o usmerjenem izobraževanju. Predsednik stalne konference ustanov za proučevanje in napredek vzgoje in izobraževanje v SFRJ Boris Lipužič je v uvodnem referatu poudaril: „Nova koncepcija usmerjenega izobraževanja zahteva bistvene spremembe v programski strukturi izobraževanja sploh, od osnovne šole do visokega šolstva...“

Udeleženci posvetovanja — predstavniki republiških izobraževalnih zavodov, strokovnjaki ter vodja slovenske delegacije v

zboru republik in pokrajin skupščine SFRJ Marko Bulc so v svojih razpravah podprli nujnost poenotenja srednjega šolstva, njegovo smotno usmerjanje k povezavi s proizvodnjo in medsebojno povezanost v zvezi. To bo sočasno pomenilo načrtno in znanstveno preprečevanje razlik med panogami izobraževanja (torej tudi med poklicji) ter bo posredno vodilo k družbeni in socialni enakopravnosti mladih ljudi. Natančneje bomo o strokovnem delu posvetovanja poročali prihodnjico.

N. M.

Pod drugo streho

Ustanovljena je republiška sindikalna konferenca višjega in visokega šolstva ter znanosti

Že leta 1971 — ob tretjem kongresu Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije — je bila glasno povedana misel o boljši organiziranosti delavcev iz področja visokošolske dejavnosti in znanosti — zato da bi ti delavci lahko skupaj obravnavali in reševali svoje posebne probleme. Pri republiškem odboru Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije se je oblikoval poseben izvršni odbor za znanost in visoko šolstvo, ki se je s svojim delom zavzemal za to, da bi imeli delavci s tega področja ustrezen položaj v naši družbi, vplival na pravilno vrednotenje dela, sodeloval pri obravnavi perečih družbenih dogajanj, pomagal ustvarjati socialno varnost delovnih ljudi itn.

Obravnaval je predloge zakonov, osnutke statutov in druge pomembne dokumente. Sodeloval je pri novi organiziranosti sindikatov in pripravi konference delavcev s svojega področja, skupaj z univerzitetnim komitejem ZKS pa organiziral samostojni univerzitetni konferenci v Ljubljani in Mariboru.

Nadrobno poročilo o delu tega odbora je podal na ustanovni konferenci višjega in visokega šolstva ter znanosti (6. junija) predsednik dosedanjega izvršnega odbora MITJA ZUPANČIČ.

Naloge ostajajo, porajajo se nove, vseh pa se je treba lotiti znova in z boljšimi organizacijskimi prijemi in oblikami. To so razlogi za številne organizacijske spremembe, ki jih doživljajo sedaj tudi slovenski sindikati. Ustanavljanje konferenc je le prva stopnja nove organiziranosti, nadaljnja pot pa bo vodila k ustanavljanju samostojnih sindikatov za posamezna področja dejavnosti, organizacij, ki bodo bliže svojim članom v osnovnih organizacijah. Pred nedavnim je bila ustanovljena konferenca na področju vzgoje in izobraževanja, zaradi posebnih problematike pa so delavci s področja višjega in visokega šolstva ter znanosti ustanovili svojo konferenco. Sestavlja jo 40 delegatov, ki so jih izvolili v osnovnih organizacijah visokih in višjih šol ter v znanstvenih

oziroma raziskovalnih zavodih. Za predsednika konference so izvolili Mitjo Zupančiča s Slovenske akademije znanosti in umetnosti, za podpredsednika Francija Pivca z mariborskega združenja visokošolskih zavodov, za sekretarja pa imenovali Slavka Pevca, strokovnega sodelavca Sindikata delavcev družbenih dejavnosti.

Izmed številnih nalog, s katerimi se bo ukvarjala prihodnja konferenca, naštejmo le nekatere: spodbujala bo ustanavljanje interesnih skupnosti, samoupravno sporazumevanje in družbeno dogovarjanje, prizadevala si bo za uveljavitev svobodne menjave dela na področju visokega šolstva in znanosti, ukvarjala se bo z reformo šolstva, sodelovala bo z drugimi sindikati oziroma konferencami, neposredno povezovala raziskovalce in znanstvenike s proizvodnjo in proizvodnimi procesi itn.

V razpravi, ki je zadevala predvsem organizacijska vprašanja, se je izoblikovalo mnenje, da sta obe ustanovljeni konferenci s področja šolstva po svoji dejavnosti tako sorodni, da bi bilo prav, če bi se združili v eno samo konferenco.

Precej časa so obravnavali poslovnik. Ker je bil njegov osnutek pripravljen za vse konference enako, ga bo treba temeljito obdelati in dopolniti. To nalogo je dobilo predsedstvo, ki bo v sodelovanju z vodstvom mariborske in ljubljanske konference poslovnik dopolnilo in razmislilo o tem, kako organizirati vključiti v na novo ustanovljeno republiško konferenco tudi mariborsko in ljubljansko. Več pripomb je zadevalo izrazje, in sicer sam naslov konference. Predlagali so, naj bi besedo „znanost“ nadomestili z „raziskovalna dejavnost“. Gre namreč za to, da je veliko delavcev, ki delajo na raziskovalnem področju v tovarnah in drugod; prav bi bilo, da bi tudi te vključili v novo konferenco.

Opozorjeno je bilo tudi na to, da bi se morali člani te konference čim bolj povezovati z raziskovalnimi inštituti in delovnimi organizacijami.

MARJANA KUNEJ

Ne samo akcija šole!

Minuli teden so se pri zavodu za šolstvo SR Slovenije zbrali vsi ravnatelji srednjih šol in dijaških domov k razpravi o uvajanju novih predmetov: samoupravljanje in temelji marksizma.

Svetovalka direktorja Renata Mejak nam je dala nekaj osnovnih pojasnil: — Akcija za uvedbo teh dveh predmetov poteka v zveznem merilu že precej časa. Osnovni namen je, da bi učenci srednjih šol dobili enako vzgojo in izobrazbo s področja družboslovja in marksizma. Kljub uvajanju novih predmetov pa ostaja marksizem še vedno temeljno vodilo pri podajanju druge učne snovi. Zavod za šolstvo si prizadeva, da bi se število učnih ur ne zvišalo kljub temu, da je namenjeno za prve

in druge letnike 105 ur predavanja in razprav o samoupravljanju, za druge in tretje letnike pa 70 ur spoznavanja marksizma.

Predmete bi poučevali predvsem filozofi in sociologi, pa tudi zgodovinarji in tisti, ki so doslej predavali o „družbeni ureditvi SFRJ“. Vendar pa predvsem predmet „samoupravljanje“ ni mišljen ozko šolsko — uresničitev bi bila prepuščena vsemu delu in življenju v šoli. Še več: predavanja in razprave naj bi vodili tudi družbeni delavci, samoupravljalci. Gre za tesno povezanost teorije s prakso. Pri tem bi lahko veliko pomagale tudi dijaške samoupravne skupnosti. Potem uspeh gotovo ne bo izostal!

N. M.

Racionalno — modro

(Nadaljevanje s 1. str.)

za leto 1973 ter sprejeli finančni načrt za to leto. „Po šolah prejemo 90 % dvanajstine. Junij je, pa še ne vemo, koliko denarja bodo imele šole,“ je dejal Miran Hasl v razpravi. Predlagal je, da izvršni odbor na prvi seji kot celoto obravnava temo „Križa vzgoje in izobraževanja v letu 1974.“ Jeseni se namreč izteče tudi rok o dokvalifikaciji. Učitelje z neustrezno izobrazbo bi morali odpustiti. Kaj potem? Vprašanja slovenskega šolstva ne bomo rešili, dokler ne bomo imeli dovolj dobrih učiteljev.

Vsak finančni načrt — tako tudi lanski — je predvideval nekaj presežka. S tem naj bi obnovili srednje šole. Bil pa je preusmerjen v pokrivanje razlik osebnih dohodkov in je tako dobesedno podrl vzgojnoizobraževalne načrte republike kot tudi temeljnih in posebnih izobraževalnih skupnosti. Finančni načrt za tekoče leto pa je bil izdelan potem, ko je bil program dela že obravnavan in sprejet (in često celo razširjen) obravnavan in v temeljnih organizacijah združenega dela našega gospodarstva. Zdaj je treba uskladiti to dvojico: delovni in finančni načrt. Na temelju pogovorov z delavci v tovarnah in podjetjih bi morali razširiti mnoge dejavnosti, pospeševati diplomski študij — v resnici pa ta trenutek izobraževalna skupnost nima denarja niti za 6 % revalorizacijo osebnih dohodkov iz prvega trimesečja (kolikor znaša v gospodarstvu po ugotovitvah SDK). Zamrzni- tev šolstva na sedanjí stopnji je tako rekoč tudi protipolitično dejanje, saj oba kongresa Zveze komunistov izrecno naglašata široko odpiranje vrat vsem, ki žele študirati.

Skupščina je na seji pod NUJNO sprejela sklep, da je treba zagotoviti dodaten denar za odpiranje novih oddelkov, za usklajevanje osebnih dohodkov ter za ustrezno ovrednotenje (in obračunavanje) materialnih izdatkov šol.

Na predlog Franceta Galiča je skupščina sklenila, da štiri točke, ki so v finančnem načrtu navedene kot „Izpad neodločljivih obveznosti republike izobraževalne skupnosti“ prikažejo v finančnem načrtu kot dodaten primanjkljaj. (Pod te točke sodi: revalorizacija sredstev za materialne stroške, novi oddelki ter izboljšana kadrovska zasedba, sistemizacija delovnih mest na višjih in visokih šolah, redno usklajevanje osebnih dohodkov prosvetnih delavcev.) Kar zadeva osebne dohodke, je izobraževalna skupnost kot sopodpisnica družbenega dogovora dolžna, da ga dosledno upošteva.

Tako je izobraževalna skupnost SR Slovenije na seji spre-

jela odprti finančni načrt ter izglasovala amandma: „Vrednost točke za prvo trimesečje 1974 je 10,09 dinarja. Vrednost točke za naslednja trimesečja 1974 bo določena v zvezi s členom 32 glede na porast osebnih dohodkov v gospodarstvu. Akontacija bo izobraževalna skupnost SR Slovenije zagotavljala v skladu z razpoložljivimi sredstvi.“ Temeljne izobraževalne skupnosti si prizadevajo, da bi osebne dohodke valorizirale (nekaterim se je to že posrečilo).

V boj za pridobivanje sredstev našemu šolstvu je odločno stopila tudi Socialistična zveza delovnega ljudstva. Majda Poljanšek, članica izvršnega odbora republiške konference je poročala o skupnem prizadevanju vseh družbenopolitičnih organizacij, da bi se povečala sredstva v gospodarstvu (ki so dokazana) tudi v resnici prelivala v sklade družbenih dejavnosti. Zahtevati je treba od občinskih štabov, da se družbeni dogovori izvajajo. Tako je možno računati, da bo tudi za šolstvo priteklo iz gospodarstva več denarja, kot smo predvideli. Da bi ga le!

JE SAMOUPRAVNO DOGOVARJANJE PROSJAČENJE?

V razpravi je postajala vse jasnejša podoba našega sedanjega samoupravnega dogovarjanja. Dogaja se na primer tole: delegat na seji zatrdi, da bo njegova občina odštela določen delež za vzgojo in izobraževanje — občina pa tega deleža potem ne nakaže. Predstavniki šolstva so hodili po podjetjih in se z delavci dogovarjali o vsebinskem načrtu. Mnenja so bila povsem enotna. Ko je treba odšteti denar, pa se neke zataknje. Morda je napačno, da se za vzgojo in izobraževanje izloča delež od dobička, ne pa od bruto osebnih dohodkov vseh delovnih ljudi. Saj šolstvo vendar ni razkošje! Koliko ljudi zgublja čas in moči z neprestanim medsebojnim prepričevanjem. Kar smo se dogovorili in podpisali, mora veljati. „Če Služba družbenega knjigovodstva ugotovi, da so se osebni dohodki v gospodarstvu dvignili, naj se dvignejo v vseh panogah, kot je sklenjeno. Tu ni kaj razpravljanja,“ je pribil Norbert Jedlovčnik. „To, kar smo s težavo doslegli, da se bodo odročni kraji lahko dogovarjali in usklajevali z razvitimi, zdaj sami demantiramo. Mislim, da je to dejstvo eno najbolj kritičnih v vsem povojnem razvoju našega šolstva,“ ga je dopolnil Mladen Tancer.

DIJAŠKI DOMOVI IZ PAPIRJA

Za letošnje leto je bila dogovorjena akcija za srednje šolstvo in preureditev ter dograditev di-

jaških domov (kolikšne so potrebe, smo že poročali). Že to jesen bi potrebovali 3000 postelj za dijake. Prav tako za študente minula štiri leta ni bilo možnosti, da bi postavili kakšno posteljo več. Med tem časom pa je Zveza mladine Slovenije imela že tri seje problemske konference o dijaških domovih, kjer so govorili prav o perečem problemu — pomanjkanju prostora. Za vsako akcijo je treba postaviti odbor, določiti (ali izvoliti) odgovornega ter s pooblastili tudi omogočiti izvajanje načrta. Dijaške domove pa v letošnjih počitnicah v resnici lahko postavimo samo iz popisane papirja, iz referatov, koreferatov in razprav na temo „Vsi naši otroci imajo enako pravico do šolanja“.

Člani izobraževalne skupnosti so se ustavili tudi ob vprašanju regresiranja oskrbine v dijaških domovih. Stavke: „Občine morajo prispevati. Nanje je treba napraviti moralni in politični pritisk!“ je izzval odmev: „Kdo bo izvajal „pritisk“? Ni mogoče, da to počno posamezni dijaški domovi ali celo posamezni dijaki. Izobraževalna skupnost naj bo tista, ki bo usmerjala in tudi zahtevala denar!“ Na splošno pa so se člani izobraževalne skupnosti zedinili, naj se vprašanje dijaških domov reši zakonito.

Če upoštevamo, da se je letos osip znižal in da bo torej priliv v srednje šole večji, je razumljivo, da mora nek osrednji forum skrbeti za to, da bodo skladno rastle: število štipendij, zmogljivosti šol ter dijaških in študentskih domov.

KLJUČ JE DENAR

Ni denarja. Ni ključa za odpiranje novih oddelkov, ki so v mnogih primerih nujni. Kdo pa je odgovoren, da odloči, katera šola naj zares odpre nove oddelke? Na seji so ugotovili, da samovoljno ustanavljanje šol (srednjih) presega pojem demokracije in samoiniciative, zmanjšuje že tako premajhno število učnih moči ter znižuje raven učnega uspeha. Gre za nenačrtovano trošenje sredstev. Tam, kjer so novi oddelki zares potrebni tudi našemu gospodarstvu, pa se potem zgodi, da izobraževalna skupnost ne more jamčiti sredstev za novo sistemizirana mesta. To je boleče že v srednjem šolstvu, še bolj pa v višjem in visokem, saj si tako zapiramo pot do strokovnjakov.

Izobraževalna skupnost SR Slovenije se ne čuti krivo, da je prišlo do anomalije slovenskega šolstva vseh stopenj. Sklep: Naj se samoupravne organizacije in komisije postavijo v bran, kadar gre za odpiranje enakih ne nujno potrebnih šol. S samo ekstenzivnostjo kvalitete ne bomo pridobili.

Posebno ostra je bila razpra-

va ob ugotovitvi, da ni denarja za sistemizacijo novih mest na univerzi. „Ni malomarnost fitakultet, da sistemizacija še ni povsem izvedena. Mnogi visokošolski učitelji morajo šele dozoriti,“ je izjavila dr. Majda Štrobl. Dalje so tu višje šole kot npr. v Mariboru — ki postopoma prehajajo k drugi stopnji. Naj vse to zdaj zavremo, ker ni denarja? Izobraževalna skupnost je sprejela sklep, da naj visokošolski zavodi sistemizirajo mesta, ki so že v postopku. Postopkov za odpiranje novih mest pa naj ne začnejo, dokler finančno vprašanje ni rešeno.

PERMANENTNO IZOBRAŽEVANJE UČNEGA KADRA

Od sredstev, kar jih prejmejo šole, je 1 % namenjen permanentnemu izobraževanju. To lahko precej — lahko pa je zelo malo; odvisno od tega, v kakšnih razmerah šola dela in v katerem koncu republike je.

Dejansko izkoriščanje sredstev za permanentno izobraževanje je kaj različno: ponekod otekaajo celo v tako imenovani pedagoški turizem, so pa tudi šole, ki dodajajo še iz drugih virov, pa ne zmorejo kriti stroškov. Navzoči so predlagali, naj izvršni odbor izobraževalne skupnosti obdela pojem permanentnega izobraževanja v celoti. Kaj bomo pod tem naslovom nudili prosvetnim delavcem? Vse akcije morajo biti smotne in enotno načrtovane. Izjava bazi naj se stvari uredijo, presplošna, da bi kaj povedali četudi jo često izgovarjamo. Šole, ki ne morejo svojim prosvetnim delavcem odobriti študijskega dopusta — ker bi ta dopust zavoljo odsotnosti učiteljev v resnici plačali otroci! V koncem izračunu pade vse nanje. Tudi ogromne razdalje med šolo in krajem seminarja (do 100 km) požirajo čas in denar. Tisti, ki načrtuje tečaje in seminarje, mora računati tudi s tem. Pojavil se je celo predlog, da se ta 1 % za permanentno izobraževanje odvajal organizatorju permanentnega izobraževanja, pa naj on izpelje tudi finančno plat; vendar se o tem niso zedinili.

RACIONALNO — MODRO — NAČRTO

Naj pregledamo katerokoli področje naše vzgoje in izobraževanja — v razpravi članov izobraževalne skupnosti pridemo do enotnih sklepov: velike baze in kampanjsko delo narebo pripomoglo k napredku. Vsa vprašanja je treba reševati složno, načrtno, modro in racionalno. Zavedati se moramo, da šola pač tudi stane in da njim potreb ne moremo kriti idejami.

NEŽA MAURER

Štipendijska politika in vsakdanje življenje

Z novo štipendijsko politiko, ki je zaobsežena v „Družbenem dogovoru o oblikovanju in izvajanju štipendijske politike v SR Sloveniji“ želijo podpisniki doseči enotnost štipendij, s tem pa glavni namen: čim bolj izenačiti materialne možnosti za izobraževanje. Doslej se je pri podeljevanju štipendij rado dogajalo, da so prevladovala socialna merila ali pa predvsem kadrovska. Ne samo prvo ne drugo ni dobro za študenta (ali dijaka) in za vso družbo.

V Sloveniji se naj odslej združujejo sredstva za štipendije na ravni občin ter se po potrebi tudi solidarnostno prelivajo. Take enotne štipendije naj bi mladino čimprej vključile v usmerjeno izobraževanje, jo povezoval s temeljnimi organizacijami združenega dela ter jo med študijem navajale na prihodnje delo. Novi način štipendiranja pa naj bi posebej spodbujal k naprednemu uspehu in hitremu študiju. Sedanjih

šest ali celo sedem let visokošolskega študija je velikanska škoda za naše gospodarstvo.

Ob združenih sredstvih za štipendiranje bo treba postopoma odpravljati oblike drobnih podpor, kot so bile: socialni dodatki, podpore in podobno. Uvajamo torej enoten način štipendiranja. Ob tem računamo tudi z odmiranjem študentskih posojil. Povzročala so tako imenovani „prosti tek“ delovne sile: — ali so bila nekakšna potuha nizkemu uspehu (zahteva za štipendijo je 7,6 točke)

— ali pa popolna svoboda za nadpoprečno nadarjene, ki so kasneje lahko odšli tudi čez mejo.

Samoupravni sporazum so podpisali: samoupravne interesne skupnosti, skupščine občin, Socialistična zveza delovnega ljudstva, Zveza sindikatov, Zveza skupnosti študentov, Gospodarska zbornica, skupnosti in združenja vzgojnoiz-

obraževalnih zavodov SR Slovenije. Ker ima izobraževalna skupnost precejšnje zadolžitve, so samoupravni sporazum na zadnji seji (14. junija) sicer sprejeli, vendar bodo dodali svoje pripombe.

Razprava je osvetlila nekatere enostranskosti:

— Po grobem izračunu znes 0,5 % od bruto osebnih dohodkov, kolikor bomo odvajali za štipendije, okrog 13,5 milijarde dinarjev. To je dvakrat več, kot je doslej bilo namenjeno za štipendije. Glede števila štipendistov ni natančnih podatkov; je približno 15.000 srednješolcev, 8000 višješolcev in 4000 visokošolcev. Nikjer ni rečeno, da moramo ves zbrani denar tudi takoj razdeliti — saj so zelo potrebne rezerve! Nastaja pa vendarle vprašanje: šole so natrpane, dijaški in študentski domovi tudi — mladi ljudje pa so tu in tudi štipendije imajo — kam bomo z njimi? Kdo in kje jih bo učil? In s kakšnimi učili,

saj se študentje po pravici bledijo ko pritožujejo nad zastarelimi učnimi pripomočki, da o laboratorijskih (razen nekaterih) govorimo.

— Okrog 2000 študentov biva posojila. Ta bodo čez tri mesece usahnili. Zdaj je treba takoj ukrepati, dosledno modro, da ne bodo prišli mladi ljudje v zagato in ostali brez denarja.

— Takoj je tudi treba opredeliti, kako bo z denarjem sklad Borisa Kraigherja (ki se zadnja leta znižal od 100 štipendij na 60); kako bo s Titovim skladom, je v Uradnem listu SFRJ že določeno.

Treba je nadvse hitro ukrepati: pripraviti gradivo, razpisati pogoje za sprejem štipendistov. Upajmo, da se bo smoter dogovora uresničil, da bodo enotne štipendije bolj spodbujale dijake in študente — ter jih vodile k usmerjenemu izobraževanju.

N. M.

Most čez dve stoletji

Pišemo leto 1974 in prebimo namo dokumente, napisane in izdane leta 1774: fotokopije starih listin in orumenele papirke, ki opominjajo na podobo preteklosti, hkrati pa dajejo povod za razmišljanje — in iskanje obraza sedanosti. Razstava v slovenskem šolskem muzeju, odprta letošnjega 5. junija. Motiv: prvi avstrijski šolski zakon za nižje šole, izšel leta 1774 — v obdobju terezijansko-jožefinskih reform se imenuje Splošna šolska naredba. Pravijo mu mejnik v razvoju našega šolstva, saj je prvič zakonodajno uveljavil formalno obvezno osnovno šolanje. „Krivica“ zanj je Blaž Kumerdej, ki je že dve leti prej pogumno predlagal najvišjemu avstrijskemu državnemu vodstvu, da je treba na Slovenskem organizirati slovenske šole. Zemljiška in cerkvena gosposka nasprotujeta, kajti „izobraževanje širokih množic ni koristno“. Za vzdrževanje šol in učitelstva je treba preveč denarja. Manjka učiteljev, ki bi znali nemško. Prava sreča za slovenski narod, da je bilo tako, šolska vrata so ostala za germanizacijo le priprta. Šole za otroke vseh družbenih razredov se razvijajo, učitelji, usposobljeni po novi, na Dunajporojeni Felbingerjevi metodi, govore povečini slovensko in tako tudi poučujejo: v trivialkah, normalkah, glavnih in strokovnih šolah. Denar za financiranje normalk jemljejo iz sklada, v katerem je povečini razlašeno jezuitsko premoženje. Idrjski rudarji se še posebej izkažejo:

sami zberejo denar za nemo-teno delovanje svoje glavne šole.

Kmečko prebivalstvo se upre pouku v nemščini, učenci ne razumejo tujega jezika, od 236 učiteljev jih je le 94 nemškega rodu.

Ravnatelj slovenskega šolskega muzeja France Ostanek je v svojem uvodnem govoru takole opredelil obdobje, ki ga prikazuje razstava: „Čas, zajet v tej razstavi (1774 — 1805), je bil odločilen za razvoj slovenskega jezika in pomeni prelomnico v splošnem položaju slovenskega prebivalstva v Avstriji, ki se je pričelo zavedati svoje narodnosti. Zaradi narodnostnega prebujenja se slovenska inteligenca ni več vtapljala v nemškem kulturnem krogu — njen naprednejši del je deloval v korist in napredek lastnega naroda.

Literatura, razstavljena v šolskem muzeju: Splošna šolska naredba — dokument ki je osredje razstave, letna šolska poročila, Kumerdejev šolski predlog, učbeniki, ki so jih prevedli v slovensčino Emanuel Torres, Janez Edling, Blaž Kumerdej in drugi, izbor nekaterih dvojezičnih šolskih knjig — vse to so dragocenosti, ki jih je zapustila preteklost današnjemu času.

O „mostu“ med preteklim in sedanjim, o današnjem času in naši šoli, je na razstavi spregovoril pokrovitelj te razstave podpredsednik izvršnega sveta SRS dr. Avguštin Lah: „Pogled

200 let nazaj nas spodbuja, da razmišljamo, kako drugačen je naš čas, naše življenje, naša šola. To so sadovi revolucije, osvoboditve in reform. Korinice tega pa segajo v tiste čase, ko je nastala Splošna šolska naredba.“

Ko je govoril o začetkih sedanje reforme celotnega vzgojnoizobraževalnega sistema, je dr. A. Lah poudaril: „Namen te reforme je prilagoditi vzgojo in izobraževanje samoupravnim odnosom in izredni dinamiki presnavljanja vseh strani družbenega življenja. Zasnovati moramo poklicno izobraževanje, usposabljanje za nova področja dela, razviti izobraževanje ob delu in za delo na vseh stopnjah tega sistema.

Zelimo izobraževalni sistem, ki bo pravičen, enakopraven in odprt za vse občane, ki bo spodbujal in dvigal sposobne, razvijal ustvarjalnost in kulturo dela, krepil znanost in sprejemal njene nove dosežke. Izobraževalno mrežo moramo razplesti po vsej naši republiki, upoštevaje pri tem vlogo kulturnih središč in preučevanja, ki nastajajo v gospodarski in socialni strukturi republike.

Imamo že temeljne in snujemo posebne vzgojne izobraževalne skupnosti, katerih prva naloga je uresničiti nove družbenoekonomske odnose na tem področju.“

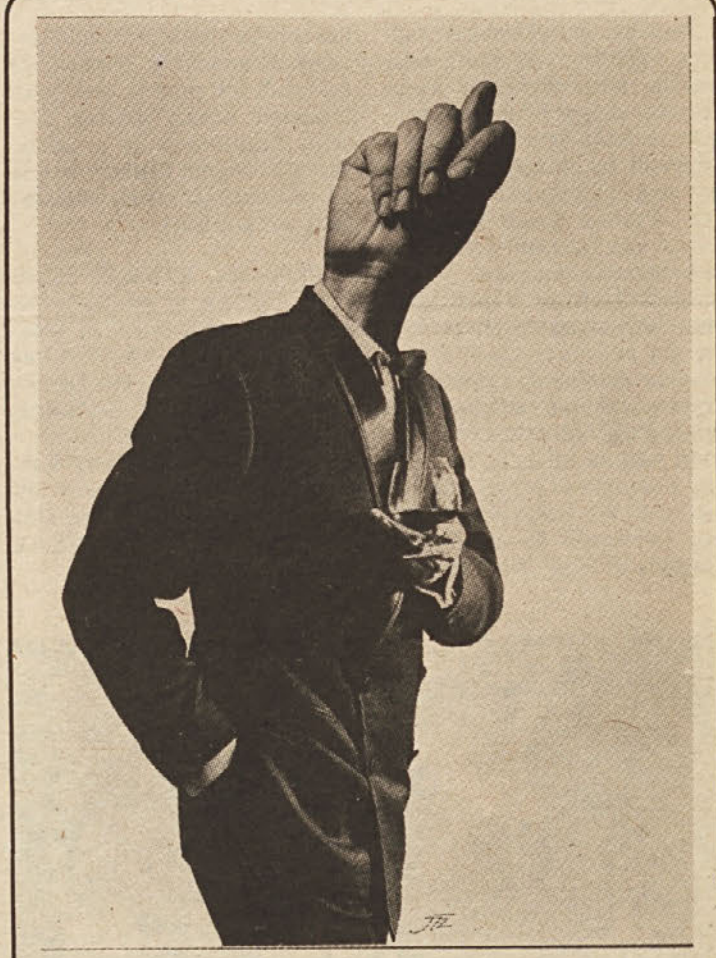
Dr. Avguštin Lah je nadalje izrazil prepričanje, da bodo te napredne družbene akcije uspele, ker jih podpira delavski razred in široka fronta prosvet-

nih delavcev, učencev in študentov. Veliko je bilo zgrajenega z denarjem, zbranim z referendumsko izglasovanimi prispevki iz dela občanov. V prihodnje bo na načelih lastne odločitve zasnovano tudi financiranje usmerjenega izobraževanja. V prihodnosti bodo torej ustvarjene možnosti za razvoj, oviralo pa nas bo najbrž pomanjkanje prosvetnih in znanstvenih delavcev, ozko grlo bo snovanje novih izboljšanih učnih programov in izdajanje knjig, v katerih bomo zbrali znanstvene osnove, študijsko gradivo, metodične in druge napotke. V znanosti in šolstvu ujamajo skupinske oblike dela, družbeno načrtovanje in odgovornost samoupravnih dejavnikov. To je tudi torišče odmiranja države, elitizma in privilegijev. Seveda moramo vztrajati pri načrtih, da bo vse, kar gradimo, nova kakovostna razvojna stopnja. Tak je most čez dve stoletji razvoja v našem šolstvu, med prvim šolskim predpisom in snovanjem te bogate stavbe izobraževanja na osnovi samoupravnega sporazumevanja, družbenega dogovarjanja in dokumentov, ki jih sprejemajo naši najširši organi po široki razpravi in novi verifikaciji po delegatskem sistemu,“ je končal svoj govor Avguštin Lah.

Cestital je prireditelju in se zahvalil za trud in znanje, ki so ga tudi na tej razpravi pokazali strokovni delavci slovenskega šolskega muzeja.

MARJANA KUNEJ

PORTRETI

BREZ BESED

Sprejem za sedem najboljših matematikov

Delali, tekmovali, zmagali

Tradicionalno tekmovanje za Vegova priznanja, v katerem sodelujejo učenci od 5. do 8. razreda osnovnih šol, je tudi letos pokazalo lepe dosežke. Razveseljivo je prav to, da se udeležuje tovrstnih tekmovanj vsako leto več učencev s podeželskih šol in da si ti učenci pridobivajo vedno več priznanj — tudi zlatih. S tem je dosežen namen tekmovanja — spodbuditi zanimanje za ta predmet pri čim več učencih. Letos je sodelovalo na občinskih tekmovanjih približno 3500 učencev. Lepa je bila tudi številka 338 — toliko se jih je namreč udeležilo republiškega tekmovanja; 57 od teh jih je dobilo zlato Vegovo priznanje, 7 najboljših pa je prejelo še posebno nagrado. Najboljša tekmovalca Helena Trontelj z osnovne šole Prežihov Voranc Ljubljana in Andrej Kores z osnovne šole Prule v Ljubljani sta prejela prvo, pet učencev pa drugo nagrado: Eva Kenda (osnovna šola A. T. Linhart Radovljica), Edmond Rusjan (osnovna šola Prežihov Voranc Ljubljana), Dejan Žlajpah, (II. osnovna šola Celje), Vanda Figel (osnovna šola Milojke Struclje Nova Gorica) in Matjaž Mikoš (osnovna šola Ledina Ljubljana).

„Razveseljivo je, da je na naših šolah danes toliko učencev, ki tekmujejo za priznanje, ki nosi ime po znanem matematiku slovenskega rodu Juriju Vegi. Učiteljev matematike v naših šolah zelo primanjkuje; zato ker želimo dobiti več učiteljev, še posebno podpiramo ta tekmovanje, ki jih organizira vsako leto Društvo matematikov, fizikov in astronomov Slovenije. Želim, da bi se tudi kdo od vas sedmih najboljših, ki ste se uvrstili v tekmovanju matematične vede na tej stopnji v sam vrh, odločil za učiteljski poklic — da bi to vedo razširjali in prenašali na mlade rodove.“

Republiška sekretarka za prosveto in kulturo se je zahvalila tudi učiteljem — mentorjem; čeprav so bili zelo obremenjeni z delom, so žrtvovali marsikatero uro svojega prostega časa za delo v interesnih kroških ter za pripravo in organizacijo tekmovanj. Uspehi učencev so tudi njihovi uspehi. Iskrenim čestitkam — tudi tistim, ki jih ni bilo na sprejemu — se je pridružila želja, da bi učitelji še naprej tako pošteno delali in izbirali naše najboljše matematike.

V imenu organizatorja — Društva matematikov, fizikov in astronomov Slovenije je čestital nagradencem predsednik republiške tekmovalne komisije prof. Franc Galič in jim izročil poleg priznanj tudi nagrade: knjigo Matematika (Od zlatega reza do teorije množic), prvima nagradencema pa še spominsko publikacijo Ivana Vidava, ki je izšla ob 100-letnici rojstva našega velikega matematika Josipa Plemlja. Vsi nagradenci so prejeli še posebna darila republiške sekretariata za prosveto in kulturo.

MARJANA KUNEJ

V VSAKI ULICI VRTEC?

V sarajevskih vzgojno-varstvenih zavodih je sedaj 300 predšolskih otrok. Z denarjem, ki ga ima mesto, bi lahko pridobili vsako leto prostor za 120 do 130 otrok, potrebovali pa bi ga veliko več.

Pred nedavnim je predsednik mestne skupščine inž. Dane Maljković predlagal, naj bi v mestu boljše poskrbeli za otroško varstvo. Na sestanku mestne konference Zveze komunistov je poudaril, da v mestni skupščini že dalj časa razmišljajo, da bi v vsaki ulici, v vsakem mestnem predelu izrabili po eno stanovanje za otroško varstvo. To ne bi bila klasična oblika vrtca; v vsakem takem stanovanju bi skrbela za otroke po ena ženska. Tako bi bilo lahko — po Maljkovićevem mnenju poskrbljeno za več kot 2000 sarajevskih otrok.

Pomanjkanje prostora v vrtcih je velik problem za zaposlene žene. Tudi oskrbnina je precejšnja — zato marsikatera mati izostane z dela prav zaradi nege otroka.

Očitno je, da so mestu nujno potrebni novi vrtci, predlog predsednika mestne skupščine pa je zqudil veliko zanimanja.

UČENJE OB DELU

Eden največjih jugoslovanskih industrijsko prehrabnih kombinatov v Vrbasu, ki nenehno povečuje proizvodnjo in produktivnost, posveča posebno pozornost strokovnemu usposabljanju zaposlenih. Organi upravljanja v desetih TOZD kombinata „Vrbas“ dajejo vsako leto več denarja za izobraževanje članov kolektiva.

Od leta 1960, ko je bil v kombinatu ustanovljen center za strokovno izobraževanje kadrov, je bilo v tem centru 285 tečajev in seminarjev, srednje in višje šole pa je obiskovalo 8000 delavcev. Izpit za priučenega specializiranega delavca sta opravila 902 delavca, za kvalificiranega 704, za visoko kvalificiranega delavce pa se je usposobilo 422 udeležencev. Sočasno se je 4.335 delavcev pripravljalo za nova delovna mesta ali pa so se izobraževali ob svojem delu v tovarni.

Srednje, višje in visoke šole je obiskovalo približno 300 delavcev iz neposredne proizvodnje, ki so imeli še delovne izkušnje. Kljub vsakodnevni osemurni zaposlitvi so se udeleževali predavanj in vaj ter uspešno opravili izpite. Seminarje, na katerih so delavci pridobili temeljno znanje o prehrani, je končalo 500 delavcev iz Krneksa, tovarne mesne industrije in iz Vitala, tovarne olj in rastlinskih masti.

Zaradi svoje razvejane dejavnosti je Center za strokovno izobraževanje v kombinatu prerastel v pomembno vzgojnoizobraževalno ustanovo. Prav zaradi tega centra je med 5.100 delavci, zaposlenimi v podjetju Vrbas, največ kvalificiranih in visoko kvalificiranih, ki so končali srednjo, višjo in visoko šolo in so usposobljeni za delo v tej panogi industrije.

Stroške strokovnega izpopolnjevanja zaposlenih je prevzel kombinat. Tako bo tudi v prihodnje.

VSAK PETI SE ŠOLA

Na svetu so porabili v zadnjih 25 letih za izobraževanje več denarja ter izdali več knjig in časopisov kot v vsej zgodovini človeštva pred tem. Število tistih, ki se šolajo, je začelo naraščati leta 1950. Od tedaj pa do danes se je število ljudi, ki se šolajo, povečalo za trikrat; sedaj se šola približno 650 milijonov. To pomeni, da se šola vsak peti zemljan.

Šola naj pomaga šoli

Blizu skupaj so ljubljanske mestne šole in šola na Vrhovcih — vendar so med materialnimi razmerami takšne razlike, da si jih komaj predstavljamo. Nava-jam iz poročila osnovne šole Vrhovci: „Sedaj imamo dva polna turnusa, in sicer vsakič deset oddelkov v devetih prostorih. Sem je vključena avla, ki rabi vsa leta za telesno vzgojo vsem učencem ter tehnična delavnica, ki jo zaradi nujne uporabljamo tudi za ostale predmete. Trenutno situacijo rešujemo tako, da izkoristimo vse ure telesne vzgoje na razredni stopnji tako, da je v teh urah pouk predmetne stopnje v oddelkih 2., 3. in 4. razreda.“

Šola nima prostora za knjižnico (ne za pionirsko ne za strokovno), kletne prostore so preuredili za podaljšano bivanje; v dveh sobicah, ki merita okrog 25 kv. m, pa je našlo varstvo 63 predšolskih otrok. Šola je na zunaj nova — saj so jo projektirali pred šestnajstimi leti — a je povsem natrpana.

Krivca za to natrpanost ni — ker prebivalstvo okolišev Vrhovci, Brdo, Kozarje pač mnogo hitreje narašča (predvsem priseljevanje), kot je sploh bilo mogoče predvideti. Gotovo pa je nekdo kriv, da se za priseljene otroke takoj ne dogradi ali ne zgradi še ena šola. Zakaj ne? Starši so tu, delajo, prispevajo svoj delež k našemu narodnemu dohodku — za njihove

otroke pa bomo zgradili šolo čez pet let. Ali pa čez tri. Že čez eno leto bo pozno.

Tako je. Šola Vrhovci ima okrog 700 otrok na 1594 kv. m. Normativ na šolskega otroka pa znaša 20 kv. m. Prihodnje leto si bodo pomagali tako, da bodo prevažali otroke v mestne šole: na šolo „Toneša Tomšiča“ en odderek 3. razreda, en odderek 3. razreda na Ledino, en odderek 5. razreda pa na šolo „Majda Vrhovnik“. Te šole imajo enozimski pouk. Vrhovcem pa resno grozi tretja izmena!

Ravnateljica osnovne šole Vrhovci je naglasila: „Ne pritožujemo se in ne nergamo. Želimo pa, da bi tiste šole, ki imajo možnost sprejeti otroke, to tudi z veseljem naredile. Želimo več tople solidarnosti med vodstvi šol in njihovimi kolektivi — otroci so pred ustavo enakopravni. Če ni možnosti za to, jih moramo s svojo iznajdljivostjo in sodelovanjem ustvariti! Kako naj zahtevamo enake učne uspehe od vseh otrok v Sloveniji, če so že na razdalji petih kilometrov petkratne razlike.“

Zaverovanost v krivice, ki se nam dogajajo (pa naj bodo resnične ali ne), nas čisto napravi slepe in gluhe za mnogo težavnejše delovne in življenjske razmere celo stanovskih tovarišev.

N. Maurer

Naknadni razpis prostih delovnih mest

Vse šole in vzgojnoizobraževalne ustanove obveščamo, da izide NAKNADNI RAZPIS PROSTIH DELOVNIH MEST v naši zadnji, 13. številki letošnjega šolskega leta dne 5. julija 1974.

UREDNIŠTVO IN UPRAVA
Prosvetnega delavca

A U SATIRA H MOR

SKUPINSKA SLIKA

Osamljeni grm

Tako mu pravim sedaj, po zadnjem srečanju pri Zlati kaplji. A še to le sama zase, kadar pomislim nanj. Saj ga imam še zmeraj rada, našega Cirila, in ponosna sem nanj. V šoli ni bil osamljen in tudi na grm ni spominjal, čeprav je bil posebej, ker se je imel za umetnika.

Zaljubljen je bil v Titko, ampak to še ni bila posebnost. V Titko so bili zaljubljeni skoraj vsi, vsak drugi pa prav gotovo. Posebnost je bila v tem, da ji je pisal pesmi. Šel je mimo njene klopi in položil nanjo list, iztrgan iz zvezka, in Titka ga je prebrala in spravila v torbico. Pesmi je morala prebrati prijateljicam, šele s tem so dobile pravo vrednost in tudi Titki dvignile cene.

„Najbrž niso nič posebnega,“ je imela navado reči, „toda fant očitno zares trpi.“

Seveda je trpel. Najprej zaradi pesmi, ki jih je pošiljal časopisom, a so vse obležale v predalih nerazumevajočih urednikov, ... če jih niso vrgli kar v koš. In potem zaradi Titke, ki se je spogledovala z vsemi od kraja in za Cirila ni kazala nič več in nič manj razumevanja kakor za druge.

„Če imam pa vse rada,“ se je branila.

Usoda pesmi je bila povezana z usodo Cirilove ljubezni. Če bi pesmi natisnili in bi šle v svet in ponesle s seboj slavo o Titkini lepoti, bi se deklica gotovo zavedala, komu se odreka, ko se obeša drugim na komolce. Objava na stencasu je bila premalo, VELIKE STOPINJE so bile namenjene samo nam, ki smo že tako poznali oboje, Titkino mičnost in Cirilovo bolečino.

Ciril je že na zunaj kazal, da ni čisto vsakdanji človek. Nosil je za spoznanje daljše lase kot drugi fantje (pa ne tolikšnih kot današnja mladina, dolgi lasje pri mladih moških danes nimajo nič opraviti z umetnostjo), nosil je dolge lase in ob svečanostih črno pentljo pod vratom. Umetnosti smo priznavali nekaj svoboščin in posebnih pravic, sicer bi bili proglasili Cirila še za buržuja, kar je bil takrat hud očitek.

Ne vem, zakaj sem bila prepričana, da bo prišel tudi na srečanje po petindvajsetih letih tak, z dolgimi lasmi in s pentljo pod vratom. In da bo stopil mimo Titkinega vogala pri mizi in da bo položil prednjo list s pesmijo.

V resnici je bil še najbolj podoben trgovskemu potniku za kozmetiko. Lase je imel pristrizene ravno prav, da je lahko zadovoljil mlajše in starejše, nosil je temno modro obleko, hlače je imel skrbno zlikane in kravato pisano in robček v naprsem žepu prav tak in prenašal je veliko črno aktovko, ki se odpira kot kovček.

Vsak čas jo bo položil na mizo in nam razkazal robo, sem si rekla.

A je postavil aktovko pod mizo, k nogam, kakor bi bil v njej zaklad ... ali pa tempirana bomba.

Ne vem, če je še koga mučila radovednost, kaj nosi s seboj, mene je. In ker nikoli ne varčujem z besedami, sem ga kar vprašala:

„Le kaj si naložil, Ciril? Videti je težko ...“

„Nekaj pesmi,“ je z narejeno skromnostjo povedal Ciril.

Pomislila sem na cekar, poln lističev, iztrganih iz zvezkov, in sem se začudila:

„Še zmeraj toliko pišeš?“

„Malo,“ je skromno rekel Ciril. „Eno samo knjižico sem izdal.“

„Knjižico?“ smo se začudili.

In nas je bilo kar sram. Ampak taka je usoda podeželskega učitelja. Ne bere vsega. Izidejo pesmi njegovega tovariša, prijatelja in sošolca, pa zanje še ve ne.

„Eno samo,“ je z narejeno skromnostjo znova poudaril Ciril. „Mislim sem na koncu ... toda če Mihaela že sprašuje ...“

Položil je aktovko na mizo in jo odprl, pa so se usule iz nje knjižice ...

... za vsakega eno imam.“

...prave knjižice s Cirilovim imenom in s sliko na notranji strani ovitka.

OSAMLJEN GRM

Tak je bil naslov.

In posvetilo! Ciril je napisal posvetila sam, za vsakega posebej.

Knjižice je razdelil med nas kakor župnik molitvenike v cerkvi za križev pot. Stavim, da ne veste, kaj je to križev pot! Jaz se ga le medlo spominjam izpred vojnih let, ko me je teta vodila k vsem mogočim pobožnostim. Ampak ko sem sprejela iz Cirilovih rok knjižico, so se mi tista leta vrnila v spomin, da sem začutila v nosu celo vonj po kadilu.

MIHAELI V SPOMIN ...

... je bilo s skrbno Cirilovo pisavo izpisano na prvi strani.

In potlej naslov:

OSAMLJEN GRM

In pod naslovom:

IZDALA KMETIJSKA ZADRUGA V MALEM LOGU OB DESELETNICI GRADITVE ZADRUŽNEGA DOMA

Nekaj minut ni bilo slišati nič drugega kakor listanje in mrmranje. Tudi sama sem knjižico hlastno prelistala. Prebrati vsega ne moreš, če stoji pesnik zraven tebe in čaka na prvo sodbo.

Pesmi so bile razdeljene na štiri razdelke. Najprej so bile DELOVNE, za njimi PRAZNIČNE, sledilo so LJUBEZENSKE in prav na koncu RAZNE.

Seveda smo bili vsi presenečeni ... in hvaležni ... in ponosni. Koliko pa je razredov, ki se lahko pohvalijo, da imajo pesnika. Pravega pesnika mislim, ki zmora dokazati to s knjižico in ki ustvarja s tako lahkoto.

„Najlaže pišem, kadar se vozim,“ je rekel. „Na poti sem je nastalo tole ... o našem srečanju.“

Iz žepa je potegnil beležnico ... torej ni več pisal na liste, iztrgane iz zvezka ... in nam prebral pesem o žuborečem potočku, ki se je prelil v umirjeno reko, o sivih laseh in o življenjskih izkušnjah. Kar spreletelo nas je ob njegovih verzih ... zares nismo več mladi in morebiti je že določeno, kje nam bodo izkopali jamo.

Pesmi v knjižici seveda ni, ker je najnovejša. Tudi zapomnila si je nisem, kaj pa ostane stari učiteljici v spominu. Zato so tudi tle moji zapiski revnejši za zadnjo Cirilovo pesem, kar je zares škoda.

MIHAELA SRŠENOVA

Spoštovana tovarišica,

ne zaradi vas, zaradi vaših učencev vam pišem pismo in zaradi njih bi rad, da ga tudi preberete. Kar sem namreč doživel, je nekaj tako enkratnega, tako nenavadnega, da še danes nisem prišel do sape.

Niste vedeli zame, da sem v šoli, še manj, da sem z majhno skupino učencev v sosednjem razredu, ki ga od vašega ločijo samo zaprta vrata in improviziran šolski oder. V mojem razredu je bila popolna tišina, otroci so namreč reševali testne naloge iz matematike. Sprva nisem bil pozoren na besede, ki so prihajale iz vašega razreda, toda vaš glas je bil vedno višji in ostrejši, prehajal je v kreganje in na koncu vpitje, ki mu v naši šoli nikoli ni bilo mesta. Vaš glas me je vznemiril, stopil sem bliže vrat in po vašem vprašanju „Kaj dobimo z obhodi po krogu?“ takoj vedel, kje sem. Zdrnil sem se ob nestrpnosti, ki jo je bilo čutiti iz vašega vprašanja oziroma še bolj iz čukanja na odgovor, ki ste ga zahtevali od učenca. Če ni odgovoril z besedami, ki ste si jih zamislili, ste vpitje ponavljali besedico „dobimo“ toliko časa, da je učenec nazadnje vendarle odgovoril po vaši želji. Kaj menite, da ne bi dobili odgovora na ljubeznivo vprašanje? Kaj ne bi bilo dovolj, če bi vam učenec povedal samo glavne misli in bi potem, ko bi videl, da ve in zna, da je njegov odgovor pravilen, poskusil odgovoriti še v lepem stavku? Morda boste ugovarjali, da za to ni časa. Toda, ali niste mnogo več časa izgubili s tem, da je moral učenec odgovor ponoviti, da je odgovor v zboru dvakrat ponovil ves razred, da ste isto vprašanje postavili še drugim učencem, vsi so odgovor morali ponoviti, pa za konec še v zboru spet ves razred.

Neprijetno presenečen sem bil ob tem poslušanju in, priznam, da sem si vas predstavljal staro, nestrpno in jezno na vse, še posebej pa jezno na matematiko, ki vam zadnja leta pred upokojitvijo greni življenje. Skušal sem vas razumeti in najti opravičilo za vaše vpitje in nesmiselno vtepanje obhodov po krogu v glave osemletnih otrok. Pa naj vam ob tej priliki povem, da definicije niso za učence 2. razreda nikjer predpisane, nikjer zahtevane, nikjer predlagane. Dovolj je, če se otrok na krogu znajde, prav nič pa ni potrebno, da bi moral to tudi natančno opisati. Če v razredu najdete učenca, ki vam kaj takega pove, naj mu bo, na noben način pa ne zahtevamo tega od vseh otrok, kajti to, kar mu dajemo v 2. razredu, so samo zanimive informacije; ob praktičnem delu o teh stvarih lahko razmišlja, na noben način pa ne sme o tem filozofirati.

Med odmorom sem hotel stopiti do vas, pa mi je korak iz razreda ustavilo dekletce, ki ni prišlo ničesar ne povedati ne vprašati, niti ni ničesar prineslo ali prišlo iskat. Na vprašanje, kaj želi, so mi učenci dejali, da je prišla klečati. Klečat v sosednji razred! Klečat med odmorom! Klečat v razred, v katerem je tisti trenutek pedagoški svetovalec iz zavoda za šolstvo v Ljubljani! Klečat k drugemu učitelju! Skratka kup neznank, za katere sem bil prepričan, da jih naša šola že davno vec ne pozna, kaj šele uporablja. Nisem raziskoval, čemu taka kazen, dekletce sem posadil v klop, naj odsedi

pogled skozi šolsko okno

svoje klečanje. Ker je bil glavni odmor, so učenci seveda malicali, le to dekletce je ostalo brez malice. Bilo je pač kaznovano in bi moralo klečati. Pa ni otrok to nič ganilo, mirno so jedli vsak svoj kos kruha in slanino, ki je bila na krožniku. Ker je kuharica vedela, da sem v razredu, je poslala malico tudi meni, pa je malico dobilo dekletce od mene.

Ko sem to uredil, sem hotel stopiti do vas. Zagledal sem vas med otroki pred straniščem, kjer ste prav neljubeznivo porivali učence sem ter tja in jih skušali spraviti v nekakšno „vaš“ red. Že sem hotel stopiti do vas, pa mi je noga zastala, bili ste mladi, drobni in majhni, kar zgubili ste se med svojimi učenci. V tistem trenutku ste me zagledali in hitro smuknili v razred ter za seboj zaloputnili vrata. Začutil sem, da je vaš beg tudi v zvezi z dekletcem, ki naj bi klečalo v mojem razredu, zato nisem stopil za vami, čeprav me je zares mikalo. In tako sem se vrnil v razred, otroci so naprej reševali testne naloge, dekletcu sem dal v roke berilo, da se ne bi dolgočasil, sam pa ostal s tremi vprašanji in iskal nanje odgovore:

1. vprašanje: Čemu kriče zahtevati od otrok stvari, ki jih ne predpisujeta ne učni načrt in ne vzorec časovne razporeditve učne snovi? Ali delate to namenoma, da bi otrokom priskutili novo matematiko, ali pa želite s tem, da otroci ne dojamajo smisla obhodov po krogu, pokazati zgrešenost modernizacije pouka matematike? Zakaj silite otroke ponavljati brezsmiselne stavke, ki ne pomagajo ne k razvoju logičnega mišljenja in ne k razumevanju obhodov po krogu? Ali ni škoda časa?

2. vprašanje: Kako morete svojega učenca kaznovati s klečanjem, in to leta 1974? Kaj se vam je čas ustavil? So vas tako učili na pedagoški akademiji? In če ste sami kot otrok morali klečati, ali se vam to ni upiralo, vas ni to žalilo do dna otroške duše? Kaj niste takrat sami pri sebi rekli, da kot učiteljica tega nikoli ne bi naredili? Kaj menite, da si s tem pridobivate simpatije in ljubezen učencev? Učitelj je lahko samo tisti in tak človek, ki ima otroke rad, jih ceni in spoštuje, vzame take, kakršni so, z vsemi njihovimi dobrimi in slabimi stranmi, človek ki ga imajo tudi otroci lahko radi, ga spoštujejo in cenijo. Nobena druga stvar ni za učitelja tako pomembna kot prav ljubezen do otrok. Za učitelja, ki ima otroke rad, bodo otroci naredili vse, se tudi učili! Kar pobrskaite nekoliko po svojem spominu, pa poskusite presoditi, zakaj so bili nekateri

vaši učitelji dobri, drugi pa ne. Zakaj ste za nekatere vedno naredili naloge, bili vedno pripravljeni, nikoli niste prišli z opravičilom; pri drugem vam pa ni bilo niti malo nerodno, če vas je dobil brez naloge, če ste se teden za tednom opravičevali, da ne znate. Prvi vas je imel rad, tudi vi ste ga imeli radi, zato mu kaj takega niste mogli narediti, drugi pa vam ni pokazal, da vas ima rad, zato niste čutili do njega nobenih obveznosti. Tako, vidite tovarišica, otroke je treba imeti radi, zato ne smemo med njimi izvajati nikakršnega nasilja, otroci niso objekt za izžilvanje učiteljev, ki jim doma ali v službi ne gre vse po sreči, otroci so subjekti, vsak zase osebnost, vsak od njih z osnovno človečansko pravico, da jih vzamemo take, kot so, z njihove dobre in slabe strani. Predvsem pa imajo pravico pričakovati od odraslih, da gledajo in iščejo v njih tisto, kar je v njih dobrega in lepega, da na to dobro gradijo njihovo osebnost.

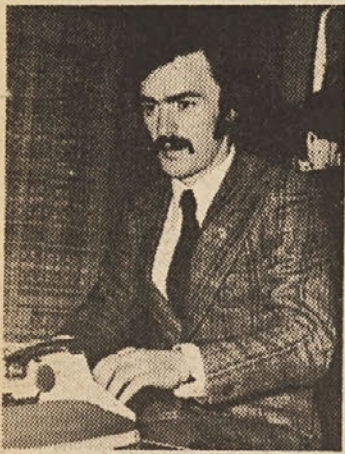
In še 3. vprašanje: Kako, da vi mladi, ne spreminjate šole, kako, da vi mladi uporabljate stare preživle metode, to mi je povsem nerazumljivo. Človek bi pričakoval, da mladi učitelji prinašajo novega duha v šolo, nove metode, nove oblike, predvsem pa nove odnose učitelj-učenec. Računam namreč, da ste ob slabi vzgoji, ki ste je bili deležni v stari šoli, tisočkrat ugotovili, kakšen bi moral biti učitelj, kako bi moral učiti, in tisočkrat pri sebi tudi dejali, kakšen učitelj boste. In sedaj, ko imate vso to možnost, — nič od tega! Kako to? Kaj se vam je tako zamerilo? Nizke plače, neupoštevanje družbe ali kaj? Vse to bi morali vedeti prej, preden ste se odločili za učiteljski poklic.

To naj upošteva tudi učiteljica, ki je v pismu še nisem omenil. Mislim na učiteljico, h kateri ste poslali deklico klečati. Očitno je, da se z vašo metodo strinja in najbrž si medsebojno tako pomagata: vi učence v njen razred — ona pa svoje učence v vaš razred. Kaj neki bi dejal tov. ravnatelj, če bi vedel za vajino početje? Pa morda še kdo drug, recimo starši, oče in mati te deklice? Pa naj bo že kdorkoli, za vaju bi moralo biti važno samo mnenje, ki ga ima o vama to drobno dekletce. Ste prepričani, da misli o vas samo dobro? Ali pa vam je morda vseeno, kaj otrok o učitelju misli, saj otrok je pač otrok. Kako zelo se motite! Dokler ne bomo v učiteljih spremenili odnosov do učencev, toliko časa se v naši šoli ne bo spremenilo prav nič, pa naj še taki strokovnjaki delajo še tako nove in moderne učne načrte, naj bodo še tako prežeti z idejnostjo. Vse to bo ostalo le mrtva črka na papirju, v šoli se ne bo premaknilo niti za ped, z novo matematiko vred ne. Pa mi zato ni žal matematike in ne učnih načrtov in učbenikov, žal mi je edino in samo otrok, ki si sami niso izmislili šole, pa morajo hoditi vanjo in ji biti prepuščeni na milost in nemilost.

Tako tovarišica (in vaša kolegica v 3. razredu), stresel sem se in laže mi je pri srcu. Verjemite, ni težko narediti koraka do otroka, stopite z visokega učiteljskega piedestala, zživite se v otrokovo dušo, iščite v otrocih tisto, kar je v njih lepega, dobrega in vrednega, potrudite se in ločite v učni snovi tisto, kar naj otroci vedo za vselej, od tistega, kar lahko vsak hip najdejo v vsakem reklamnem koledarčku.

FRANCE DEMŠAR — efde

pod reflektorjem

PIŠE:
SILVO TERŠEK

Šola – avtobus mladosti in znanja

Lastno hotenja se morajo strniti v končni cilj; cilj, ki je v tebi, cilj, ki ti ga narekuje družba v kateri živiš, in življenje, ki ga iz dneva v dan raziskuješ. V obdobju, v kakršnem živimo, je prav lahko iz dneva v dan delati velike napake v ekonomiki življenja. Nobenega dvoma pa ni, da je človek primoran zavzeti do narave, kolikor je le mogoče, pošten odnos. Znanost je postala neizprosno vsakdanji del našega življenja, postala je „povečevalnik“, skozi katerega gledamo vse – skoraj vse. Pisana raznolikost človeške idejnosti kljub vsemu ostaja in vse manj je časa, da bi jo približali končnemu cilju. Celotno v šoli je vedno manj časa in vse več učne snovi.

Biologija ima velik vpliv pri vzgoji za življenje – zdravo življenje. Najrazličnejših tem pogovora (alkoholizem, narkomanija...) ni nujno vplesti v učni program. O vsem sodobnem (aktualnem!) je mogoče govoriti nenačrtno, ob robu vsega dela v šoli.

Profesor JOŽE DRAŠLER poučuje biologijo na pedagoški gimnaziji v Ljubljani. Bilo je obdobje, ko se je „ogreval“ za

študij medicine, pozneje za študij veterine, toda... Življenje se je potrebno prilagoditi ali biti vsaj dovolj resen ob sprejemanju pomembnih odločitev. Če ti nagaja sluh, če tvoje socialne razmere niso bile najbolj rožnate – narediš nekakšen kompromis s samim seboj.

Za vsem tem ostaja trindvajset let poučevanja: Brežice, Postojna, Ljubljana. Najprej si mlad, pozneje odraslo možat in dokler živiš z mladimi, nikoli star. Šola je kakor avtobus mladosti in znanja. Nikoli in nikjer ne smeš zamuditi odhoda. Ves čas moraš biti prisoten. In tako odpade možnost, da bi te kakoli presenetilo. Seveda pa vse to ne pomeni, da mora danes prosvetni delavec tudi misliti tako, kot misli njegov dijak. Razumeti pa le mora, da misli mlad človek v teh življenjskih razmerah drugače, kot je mislila pred več leti njegova generacija. Potruditi se tudi mora, da lastnega pogleda na svet in življenje mlademu človeku ne vsiljuje.

V isti sapi bi lahko omenili, da se pot do avtoritete danes kljub vsemu ni prav nič spremenila. O tem se vedno odločata vestnost, kvaliteta dela in čut za odgovornost. Nikoli ni bilo mogoče pridobiti avtoritete z redovalnico.

„Ocenjevanje je moja Ahilova peta. Laže in bolj sproščeno bi delal, če bi ne bil ves čas pod nekakšnim pritiskom, da moram zelo pomembne odločitve prenesti v pet števil; te številke so mi zoprne,“ pravi profesor Drašler.

„Učni program je na naši šoli prav tak kot na vseh drugih gimnazijah v Sloveniji. Kdor bi mislil, da imamo zaradi tega, ker šolamo tudi prihodnje prosvetne delavce, kakšne posebne dolžnosti pri obravnavanju snovi, bi se motil. Sicer pa je to zadeva posameznika; tudi moralna dolžnost človeka naravoslovca, ki želi kar najbolj pristno posredovati dosežke biologije. Sproti vključujemo v pouk aktualne probleme.

Televizija je mnoge probleme s tega področja zelo približala dijakom. To velja tudi za literaturo in novinarsko pisanje, ki pa pogosto ni objektivno. Mi pa v učnem procesu želimo izluščiti resnico od dodanega. Najslabša kombinacija je tista,

Profesor biologije Jože Drašler – Foto: S. Teršek

kjer je malo resnice in prav toliko laži! Ljudje bi morali biti toliko izobraženi, da bi znali sami presoditi, kaj je resnica in kaj senzacionalnost...

V splošnih prizadevanjih po „modernosti“ želimo, da bi bile moderne tudi šole – da bi imele sodoben pouk. Tradicionalnost dela je lahko opravičilo za nekakovostno delo. Moderni pouk je lahko geslo in je lahko stvarnost, ki povzroča socialno razlikovanje med mladimi.

„Brez dvoma je moderni pouk zelo povezan z materialnimi vprašanji. Vemo, da moderna učna sredstva niso poceni. Pomembno je, da imajo vsi dijaki v razredu enake možnosti za delo (vsi enake mikroskopi!).

pri mikroskopiranju samo dva. Po opravljeni vaji imajo pogovor v svoji skupini, pozneje pa sledi glavna – skupna obravnavna. Različna mnenja se takrat pod strokovnim vodstvom uravnavajo, da lahko pride do pravilne rešitve.

Za potrebe pouka biologije ima vodstvo naše šole veliko razumevanja. Na voljo imamo vso literaturo s tega področja, udeležujemo se seminarjev. Seveda moram omeniti, da pri nas poteka eksperiment za uvajanje novega učnega programa biologije. Letos ga končujemo v prvem letniku.

Najpomembnejše v novem učnem programu biologije je – manj faktografije. Dijaka navajamo na sprotno, natančno opazovanje in merjenje. Z lastnimi opazovanji pride do sklepov, ki so seveda lahko pravilni ali pa tudi ne. Nujno pa je, da pri demo pozneje v pogovoru do skupne – pravilne rešitve.

Za novo obliko dela bo potreben laborant, ki bo pripravil material za eksperimente, ki bo tudi sodeloval pri poizkusih v učilnici in gradivo pozneje pospravil. Profesor bo nekakšen oblikovalec dela v razredu...

Katerim poglavjem biologije je namenjen največji del dijakove pozornosti? V prvem semestru prvega letnika so za dijake uvodna poglavja biologije na moč zanimiva. Pozneje v istem letniku obravnavajo sistematiko živalskega in rastlinskega sveta.

V drugem letniku obravnavajo nauk o človeku – somatologijo, s primerjalno anatomijo. Za mladega človeka je to na sploh zanimivo poglavje biologije. V tretjem letniku so menda za mlade najzanimivejša poglavja o ekologiji, o kateri se je v zadnjem obdobju precej razpisalo časopisje. Seveda je televizija pri tem naredila še več. Mlade zanimata tudi genetika in evolucija. Zdi se le, da bi bila lahko evolucija v gimnaziji obravnavana drugače. Ne bi smela biti zgolj ali povečini

kopija snovi, obravnavana v osmem razredu osnovne šole.

„V novem (eksperimentalnem!) programu biologije gre za povsem drugačen koncept dela.

Dijaki se seznanijo z nekdanjimi gledanji na biološke probleme pa tudi s tem, kako se v znanosti rešujejo problemi. Potrebno je priti do določenih podatkov. Na temelju teh je zasnovan znanstvenikov miselni proces – oblikovanje hipoteze.

Z njo se znanstvenik seveda ne sme zadovoljiti. Išče nove napovedi in jih z eksperimenti ponovno preverja. Hipoteza tako pridobiva ali izgublja na veljavi.

Potrebno jo je popravljati ali celo zavreči in oblikovati novo.

Dijaki se seznanijo z vprašanji in odgovori: od kod pestrost živega sveta, nastanek življenja... In še to: pri obravnavanju spolne vzgoje gre za precej sproščena vprašanja in prav take odgovore profesorjev.

Na naši šoli so vprašanja s tega področja obravnavana še v dodatnih mladinskih urah. Na šolo prihaja medicinska sestra, ki se strokovno ukvarja s temi vprašanji in jih pojasnjuje dijakom. Toda zdi se mi, da pogosto dijak vprašanja s področja spolne vzgoje laže postavlja nekemu, ki ga ne pozna tako, kot ga pozna profesor.

Velika škoda je, da pouka biologije v četrtem letniku ni. Vsi, ki nadaljujejo študij na medicini, agronomiji, kemiji... potrebujejo poprejšnje znanje biologije. Faktografsko znanje hitro izhlapi! Ob testiranju kandidatov za vpis na medicinsko fakulteto smo ugotovili izredno pomanjkljivo znanje s področja biologije in tudi kemije...

Vrnimo se h končnem cilju. Pravilen odnos do narave. Razumsko iskanje razlag za probleme v življenju, uporaba resne literature, ki posreduje samo resnico, in primerna kritičnost. Prav v tem pa bi morala narediti šola odločnejši korak naprej.

SODOBNA POTA VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA

PIŠE:
Dr. ANA KRANJC

(Nadaljevanje s prejšnje številke)

Programirano učenje v funkciji neformalnega izobraževanja odraslih

Naše življenje postaja iz dneva v dan bolj celostno, vsi občutimo to težo. Življenjska raven se zvišuje, povečale pa so se tudi potrebe po bolj intenzivnem duhovnem razvoju. Te zadovoljujemo na najrazličnejše načine, najpogostejše v različnih oblikah neformalnega izobraževanja.

Opravljam številne družbene vloge, pri svoji dejavnosti se ne moremo več zanašati samo na intuicijo ali preneseno izročilo in tradicijo. Od nas se zahteva že sistematično pripravljanje in popolno znanje. Izobraževanje nas ne pripravlja več samo za delo. Prav tako pomembno je, da se usposabljam (vzajajamo in izobražujemo) za zahtevne funkcije družbene angažiranosti, samoupravljanja v najširšem pomenu besede. Naše družinske dolžnosti

zahtevajo od nas del strokovnega znanja. Niti s svojimi konjički se ne moremo več ukvarjati, če ne vemo o njih veliko.

Ni pa vedno znanje tisto, ki se od nas zahteva. Razširjeno poklicno znanje in vsestransko zajeta splošna izobrazba nam omogočata samo to, da o nekem pojavu nekaj vemo, ne zagotavljata pa še, da bomo temu primerno tudi ravnali ali da smo za tako ravnanje res usposobljeni. Potrebne so nam še razvite sposobnosti in nekatere osebnostne značilnosti. O samoupravljanju lahko vse vemo, zato pa še nismo tudi v resnici postali samoupravljalci.

Nekateri vzgojno-izobraževalni procesi bi morali biti primerno usmerjeni v razvijanje osebnosti, človekove zavesti,

njegovega vrednostnega odnosa do sveta in družbenega okolja ter v razvijanje nekaterih osnovnih navad in spretnosti, nujno potrebnih za uveljavljanje resničnega znanja. Take smotre laže dosežemo v redni šoli, v vzgojno-izobraževalnih procesih z mladino. Iste potrebe pa čutijo tudi odrasli.

Odrasli bi si sami težje zastavili nek vzgojni smoter, ker se ne poznajo dovolj in ne vedo, kaj vse jim še manjka. Mnogo bolj se zavedajo nekaterih drugih potreb, kot pa tega, da znajo premalo. Marsikatera pot neformalnega izobraževanja bo pri zasledovanju vzgojnih smotrov odpovedala. Pomanjkanje namena in zavesti o smotru bo onemogočalo sistematična prizadevanja tudi na vzgojnem področju. Običajni učni pripomočki, namenjeni učiteljevim delu, ne bodo veliko pomagali. Kandidat bo še vedno odvisen predvsem od svojih naporov, od svoje premajhne zmogljivosti. Več bi si lahko obetali od primerno pripravljene programa programiranega učenja, ki naj bi zapolnilo praznino. Vodilno vlogo v učnem procesu bo imelo prav neživo gradivo. (4)

Prek tega pride učenec v posreden stik z avtorjem – pedagogom ali andragogom.

Programiran učbenik ali kako drugo gradivo naj bi v takih primerih poleg običajnih poglavij vsebovalo še program za pripravljeno fazo, ko se oseba šele zave, kaj potrebuje in kaj mora vedeti; to pa je pozneje postavljeno za smoter celotnega programiranega gradiva. Premalo je, da bi učenec spoznal samo namen nekega programa. Predelovati naj bi ga začel šele potem, ko bo spoznal, kakšno znanje mu manjka, in mu bo jasen smisel njegovih prizadevanj.

Pripravljalna faza osveščanja se je zdela avtorjem programiranih učbenikov vedno premalo determinirana in eksaktna. Priporočali so, naj bi „se z učenci prej pogovoril učitelj“, „naj bi bil program čim bližje potrebam družbe in posameznika“. Tako je ostajal prvi del programiranega učenja zanemarjen, pri vzgojnih prizadevanjih pa tega ne smemo dopustiti.

Drugi del programiranih gradiv vsebuje nova spoznanja,

učenje v ožjem pomenu besede. Osvajanje, število ponavljanj, velikost posameznih enot, vse naj bo usklajeno glede na naravo obravnavanega gradiva.

Prvi dve fazi se dopolnita v tretji – preverjanju. Samo del preverjanja je ugotavljanje uspešno osvojenih informacij, znanja, nadaljuje naj se še z dispozicijami za lastno preverjanje (avtonomno preverjanje) spremenjenih stališč, navad, pogledov, nekaterih značilnosti osebnosti in drugega, če je bilo vse to zajeto v vzgojno-izobraževalnem smotru programiranega gradiva.

Nočem pa trditi, da bi lahko s programiranim učenjem povsem izpodrinil osebni odnos med andragogom in osebo, ki se uči. V nekaterih primerih bo učitelj nenadomestljiv, pa če bi si še tako želeli drugače. Nakazala sem nekaj novih možnosti za programirano učenje, posebno za programirano učenje na področju neformalnega izobraževanja odraslih. Zavedati pa se moramo, da s tem še niso izčrpane vse potrebe. Nekaj jih na ta način ne moremo zadovoljiti.

POVZETEK

Enostranska funkcija, da je bilo programirano učenje posvečeno predvsem izobraževanju, skoraj nič pa vzgojnemu smotru, je doslej omejevala uporabnost te metode. Tak splošen očitek velja za šolsko in zunajšolsko izobraževanje.

Programirano učenje se je razvijalo kot dopolnilo k učiteljevemu delu v razredu. Danes ga želimo prenesti tudi na področje neformalnega izobraževanja odraslih. Kako naj se prilagaja taki zahtevi? Kaj mora novega vsebovati, da bosta samoizobraževanje in samovzgoja po programirani poti kakovostna in učinkovita?

Pripombe:

- (1) Vlado Andrilović: Osnovno opće obrazovanje odraslih i programirana nastava
- (2) Ana Krajev: An Empirical insight into the integration of correspondence and audio (radio) education
- (3) Ilija Mrmak: Društvena suština i funkcija samovastipanja u formiranju odrasle ličnosti
- (4) Nekateri avtorji navajajo, da je kar 30 % neživih virov planiranja, programiranja in usmerjanja samoizobraževanja in samovzgoje ali neformalnega izobraževanja izven institucij.

RADIO IN ŠOLA

Najmlajši novinarji potujejo v Budvo

Tradicionalno je že postalo potovanje najmlajših novinarjev na vsakoletno desetdnevno letovanje. Ta letovanja so postala za vse mlade dopisnike in sodelavce Pionirskega tednika na rti Ljubljana najbolj zanimiv in privlačen del počitnic. Vse leto dopisujejo, zbirajo točke, kajti to je neke vrste tekmovalstvo, in ob koncu leta izbere uredništvo najboljši. Izbira je vsako leto težka, vedno se je težko odločiti za najboljši. Vsako leto je namreč mladih sodelavcev Pionirskega tednika kar okoli 300 in vsaj 100 od teh jih piše zelo redno, skorajda bi lahko rekli, da nam pošljejo tedensko vsaj eno pismo. Na uredniški mizi se kopičijo pisma, vsak dan jih prispje precejšen kup. Veliko dela in časa je potrebno, da vsa ta pisma temeljito preberemo, jih ocenimo s točkami od ena do pet in vpišemo točke v posebno knjigo dopisnikov, kjer točke sproti seštevamo. Najhuje je to, da lahko le malo teh pisem objavimo, kajti Pionirski tednik je dolg samo 30 minut in od teh minut jih je le nekaj določenih za branje pisem. Skorajda vsi prispevki mladih novinarjev pa so zanimivi in bi zaslužili, da jih preberemo. Tako tisti, ki so jih pisali učenci nižjih razredov, in so neverjetno pristrani in „posrečeni“ kot tisti iz višjih razredov, ki so včasih že pravi literarni sestavki in bi se lahko kosali z marsikatero reportažo poklicnih novinarjev. Težko je potem že ocenjevati in uporabiti nekako enako merilo za dopisnike iz nižjih in dopisnike iz višjih razredov. Samo nekaj lahko zatrdno rečemo: da so dekleta bolj pridna in vestna za pisanje kot fantje.

Razlika je morda samo v tem, da nam piše veliko posla-

meznikov, veliko pa sodelujejo z nami tudi novinarski krožki. Tako prihajajo iz posameznih šol redno na mizo uredništva Pionirskega tednika nabite ovojnice, v katerih je tudi po 30 in še več pisem. Vse te sodelavce literarnih in novinarskih krožkov na šolah štejemo za naše redne dopisnike. Veliko sestavkov pa dobimo tudi v literarnih šolskih glasilih, ki nam jih šolarji redno pošiljajo. Zelo nam je žal, da lahko le malokdaj objavimo prispevke iz šolskih glasil, čeprav so vsi po vrsti dobri in bi bili vredni objave. Tolažimo se pač s tem, da so ti prispevki že bili objavljeni in so jih tako mladi bralci že lahko prebirali.

V vseh jugoslovanskih radijskih postajah imajo približno take oddaje za otroke, kot je naš Pionirski tednik in tudi na drugih uredništvih imajo veliko otrok sodelavcev. Zato so se domeni vsa ta uredništva, da bodo vsako leto organizirala skupaj letovanje najboljših jugoslovanskih pionirjev — novinarjev iz vseh radijskih postaj. Vsako leto prevzame organizacijo druga radijska postaja in tako je letovanje vsako leto v drugi republiki v drugem kraju — vsaka radijska postaja se sama odloči, kje bo organizirala srečanje najmlajših pionirjev — novinarjev. Zanimiva so ta srečanja in veliko so že lahko videli mladi novinarji. Bili so v Vojvodini, na Kosmetu, ogledali so si naš Portorož, pa Makarsko riviero, videli so Pulj in še marsikaj. Letos pa se bodo zbrali v Budvi in tam preživeli deset počitniških dni. Letošnje letovanje je organizirala sarajevska mladinska redakcija in odločili so se za Budvo. Za mlade sodelavce bo gotovo zelo zanimivo in privlačno, saj bodo potovali z letalom.

Ogledali si bodo črnogorsko primorje — kajti na vsakem takem letovanju organizirajo tudi precej izletov in ogledov — pa še srečali in spoznali bodo mladinske novinarje in mlade do-

dolgo v spominu. Tudi postarji imajo po njih vedno več dela.

Letos potuje v Budvo pet slovenskih novinarjev, natančneje povedano novinar, ki dopisujejo v Pionirski tednik že več

Bogdan in Miran Bricelj iz Jesenic sta bila pet let med nagrajenci Pionirskega tednika. Med lanskimi počitnicami sta povabila k sebi Damjana Plesca iz Ljubljane in še zdaj jih veže veliko prijateljstvo.

pisnike iz vse Jugoslavije. Pogovori in srečanja na teh letovanjih so vedno zanimivi in ostanejo mladim udeležencem še

let. Pravzaprav je samo Marija Marko iz Marije Reke, to je majhne vasi nad Preboldom, šele letos začela dopisovati, Ma-

rija je šestolka in ker je bila več let bolna, mora med šolskim letom stanovati v Preboldu, kajti pot do doma bi bila zanjo preveč naporna. Samo ob petkih popoldne gre domov. Dolgčas ji je v dolini, dolgčas po mali kmetiji, po ovčkah, po starših in po poljih, ki so vse naokoli njihove hiše. Kljub boleznim in kljub temu da je Marija sama v dolini in jo precej preganja dolgčas, je njen učni uspeh vsa leta zelo lep. Učitelji v šoli Prebold so bili menda še bolj veseli tega nagradnega letovanja za Marijo kot pa ona sama. Za dopisovanje jo je navdušila njena sošolka Marlenka, ki pa je naša dopisnica že več kot štiri leta.

Marlenka Žolnir je prijateljica Pionirskega tednika že od kar obiskuje šolo, kajti ko je ona komaj znala pisati, sta bili njeni sestre že naši redni sodelavki; vsako leto sta potovali na nagradna letovanja. Damjana in Manca sta bili vedno med najboljšimi, natančneje povedano, vedno sta tekmovali med seboj za prvo in drugo mesto. Največkrat je zmagala starejša Damjana, ki je bila sploh dolgo let naša najboljša sodelavka. Zdaj Damjana končuje že tretji letnik gimnazije, vendar na Pionirski tednik ni pozabila in marsikatero njeno pismo prispe na naš naslov. Tako je Marlenka skorajda morala biti vsaj tako redna in vestna, kot sta bili njeni sestre. Zato ni nič čudnega, če je Marlenka v letošnjem tekmovalju nabrala največ točk in to skorajda dvakrat toliko kot vsi za njo. Tako bo Marlenka letos potovala v Budvo med najboljši mlade novinarje, vendar ji bo morda malce dolgčas, kajti prvič bo potovala samo ena izmed Žolnirjevih mladih novinarke.

Prva naša redna dopisnica iz Starega trga ob Kolpi je bila Albinca Vidmar. Kar šest let je bila med najboljšimi mladimi novinaricami in čeprav je bila Albinca doma na majhni kmetiji v Deskovi vasi in ni prav ni-

kamor potovala in nikamor odhajala, je znala svoja drobna vsakdanja doživlja napisati tako, da so bila vedno ocenjena z največjim številom točk. Albinca je zdaj že srednješolka v Novem mestu, vsako leto se nas večkrat spomni, in kar je za nas še veliko več vredno — za dopisovanje je navdušila svoji prijateljici Vesno Kavšek in Tatjano Kapš, ki sta letos med najboljšimi petimi mladimi novinarji in sta nagrajeni že tretjič. V Starem trgu ob Kolpi imamo sploh veliko dobrih sodelavcev — njihova pisma so precej redni sestavki v Pionirskih tednikih.

Naša peta nagrajenka je sedmošolka Barbka Močivnik iz Šentjemeja na Dolenjskem. Barbka je že večkrat potovala z nami in tudi letos se je uvrstila med pet najboljših. To je za Barbko veliko priznanje pred vsem zato, ker ima tudi na šoli zelo veliko nalog in funkcij in so ji sošolci zaupali kar precej odgovornosti. Tudi za nas je pripravila celoten Pionirski tednik iz Šentjemeja. Pomagali so ji sicer tovariši profesorji in sošolci, vendar je največ naredila le Barbka. In ker je to težko delo in je pri njej treba pokazati precej znanja, iznajdljivosti in sposobnosti, si je Barbka prav s tem delom dokončno izborila mesto med najboljšimi. Čeprav je na tihem to priznanje morda celo pričakovala, je bila ob obvestilu neznansko srečna in je komaj komaj zadrževala solze.

V uredništvu nam je bilo najbolj hudo izbrati samo pet nagrajencev, ko dobro vemo, da bi si jih nagradno letovanje zaslužilo veliko več. Toda, žal, je iz leta v leto tako: le nekaj jih je srečnih, veliko več pa razočaranih. Šolarjem pomeni sodelovanje z našim Pionirskim tednikom veliko in so veseli vsakega objavljenega sestavka, kajti tudi to je veliko priznanje, dokaz, da znajo pisati in da bodo kasneje, čez leta, morda postali dobri novinarji.

T. P.

ARMADA SMO VSI

V Ljubljani nov dijaški dom

Že veliko smo pisali o šolanju mladih ljudi za vojaške strokovnjake in starešine. Šolsko leto se izteka in spet smo se odločili:

Ljubljana in z njo Slovenija sta dobili novo pedagoško ustanovo. Pravzaprav je ustanova delovala že prej. To je Vojaški dijaški dom Franc Rozmana Stane, zgrajen v idealnem okolju, na prostoru za Bežigradom, ki je v glavnem rezerviran za razne šolske zgradbe. Nekaj jih že stoji, zgradili pa bodo še nove. Med njimi je tudi najmodernejša vojaška gimnazija v Jugoslaviji. Do 31. avgusta prihodnjega leta mora biti pripravljena sprejeti pod streho prve učence. Toda, o tem pozneje.

Najprej o na novo odprti zgradbi dijaškega doma. Fantje, okrog 100 jih je — ki v njej prebivajo, imajo na voljo sobe s tremi ležišči, ob vsakem je nočna omarica z lučjo. V vsaki sobi so po tri mize za šolsko delo, branje ali pisanje. Nad vsako mizo je v steno vgrajena posebna luč. Po dve sobi imata skupen predprostor, v katerem so omare za oblačila, poseben prostor za umivalnico in sanitarije. Možnosti za delo so idealne, saj imajo dijaki za učenje še posebne učilnice. To so majhni

prostori za približno deset ali nekaj več učencev.

Zelo dobro je poskrbljeno za dejavnosti v prostem času. V vsakem od štirih nadstropij je televizijska soba, v kateri lahko poslušajo tudi glasbo po radiu ali z gramofona. Pripravljeni so že tudi prostori za fotografsko in filmsko dejavnost, za tehniko, šah, dramsko poustvarjalnost, glasbo in likovno ustvarjalnost ter druge dejavnosti. Dom se lahko pohvali s telovadnico, v kateri bodo dijaki vadili različne športe, med njimi tudi borilne. Med skupnimi prostori je predvidena knjižnica z deset tisoč knjigami in čitalnico. Prostor je že urejen, ni pa še knjig. Posebno lepo je urejena kuhinja. Jedilnica je prijetna, hrano si jemljejo dijaki sami, torej po načelu samopostrežbe. Tudi jedilnico lahko primerjamo samo z najbolj urejenimi komercialnimi samopostrežnimi restavracijami v Ljubljani. V njej je še točilnica — ko bo delovala, bodo dijaki lahko dobili v njej brezalkoholne pijače in manjše prigrizke. Načrtovalci doma so mislili tudi na obiskovalce. To so seveda predvsem starši gojencev. Prostor za obiske je blizu vhoda, za sprejemnim prostorom z recep-

torjem vojakom — Slovencem, ki prijazno odgovarja na vprašanja obiskovalcev in jih usmerja. Zapišimo še to, da je krajevna skupnost v Šiški, ki nosi ime po narodnem heroju Francu Rozmanu Stanetu, darovala domu z istim imenom fotografijo tega legendarnega partizanskega vojskovodje. Fotografija je blizu glavnega vhoda. Kakovostne reprodukcije slik najbolj znanih mojstrov, ki so izobešene v večini prostorov, izredno poživijo notranjost zgradbe. Hkrati s tem si gojenci ostrijo tudi umetniški okus. Dom bo imel tudi notranje strelišče z gibljivimi tarčami, v katere bodo gojenci streljali z zračnim orožjem.

V začetku smo obljubili še zapis o prihodnji vojaški gimnaziji. Zdaj je tako: v gimnaziji v Mostah je letos končal šolanje prvi „čisti“ vojaški letnik. Prihodnje leto bo to drugi letnik, ko pa bodo ti dijaki v tretjem letniku, bodo imeli pouk že „doma“. Dijaki višjih letnikov so bili doslej in bodo prihodnje leto še razdeljeni med dijake „civilnih“ razredov. Torej — ko bo vojaška gimnazija zgrajena, bosta izobraževanje in vzgoja dijakov, ki so se odločili za vojaški poklic, potekala v vojaških pedagoških ustanovah.

Novo gimnazijsko poslopje bo imelo tri trakte; v vsakem bo

Ob odprtju novega dijaškega doma v Ljubljani

kabinetni pouk za predmete, ki strokovno sodijo v isto skupino. V vsakem bo po devet učilnic.

V prvem traktu bo pouk vojnotehničnih predmetov, v drugem naravoslovno matematičnih, v tretjem humanističnih. Vsaka učilnica bo imela 90 kvadratnih metrov površine. Trakti bodo postavljeni tako, da bo pred njimi nastal velik polkrog, ki ga že zdaj imenujejo amfiteater. V njem bodo predavalnice ter dvorana za kulturne in druge prireditve. Nad temi prostori bodo upravni, ki so pač potrebni za vsakdanje vodenje. Posebno razveseljivo je, da bo imela gimnazija pokrit olimpijski plavalni bazen, ob njej pa bo še vrsta zunanjih športnih objektov. Vse to ni namenjeno le gimnaziji; pač pa tudi vojakom in mladini drugih, vsaj bližnjih šol. Gre torej za nov športni center v Ljubljani.

Ob koncu ne bo odveč zapisati še nekaj besed o glavnem, to se pravi o ljudeh, ki delajo v tej ustanovi. V domu in v gimnaziji zaposlijo samo najboljše strokovnjake, torej profesorje z izostrenim pedagoškim čutom. Dijaki vojaške gimnazije oziro-

ma gojenci doma postanejo lahko samo najboljši dijaki osemletk. Najvažnejši je uspeh; vsaj dober mora biti v zadnjih treh letih — ocene iz matematike, fizike in kemije ne smejo biti manjše od „dobro“. Tudi telesno in duševno zdravje morata ustrezati. O tem se prepriča posebna strokovna skupina. Odločajo tudi moralnopolitične lastnosti. Po takih merilih lahko pričakujemo, da osipa iz vojaške gimnazije skoraj ne bo, kar je pri tolikšnih naložbah družbe v vzgojo vojaških strokovnjakov edino pravo. Obetamo pa si lahko še nekaj: morda vsaj deljen vpogled v to, kakšno je psihofizično zdravstveno stanje naše (seveda le moške) mladine.

Spoštovani bralci! Zdaj ko se šolsko leto izteka in je za nami serija člankov, ki smo jih napisali pod glavni naslov ARMA-DA SMO VSI — namenjeni so bili našim prosvetnim delavcem, da bi spoznali, kakšne so oblike zunajšolske obrambne vzgoje, vas prosimo: Pišite nam ali ste bili s prispevki zadovoljni, česa ste v njih pogrešali in kakšni naj bi bili tovrstni prispevki v prihodnjem letu. Za vsako misel vam bomo iskreno hvaležni!

J. H.

IZBERITE MED NOVIMI KNJIGAMI

Poezija, proza, esej

Petim knjigam domačih avtorjev, ki jih je izdala Cankarjeva založba pred nedavnim — Gregorja Strniše „Oko“, Milana Jesiha „Legende“, Vitomila Zupana „Klement“, Dušana Moravca „Slovensko gledališče Cankarjeve dobe“ in Angelosa Baša „Savinjski splavarji“ — je kar težko poiskati skupni imenovalec. Dve knjigi poezije, roman in dvoje esejističnih del so napisali avtorji različnih generacij in stilnih usmeritev. Skupno pri teh delih pa je — kot je pojasnil na tiskovni konferenci urednik Tone Pavček, da je izbrala založba tisto od del, ki predstavljajo v določenem trenutku resnično ustvarjalno moč posameznih avtorjev. To merilo tudi odloča pri natisu knjig, ki izidejo pri tej založbi.

Pesniška zbirka Gregorja Strniše „OKO“ pomeni vrh dosežanje ustvarjalnosti tega avtorja. Avtor je v svojih pesmih zavzel raziskovalec, celo več — prodlr je v skrivnosti, ki jih je dosedaj samo nakazoval. To iskanje, vrtnanje v globine poraja geizirje — novo metaforiko in discipliniranost hkrati. Za zbirko je značilno to, kar najdemo samo pri klasičih: kljub eruptivnosti je dosegel Strniša v svojih pesmih stilno čistost in filozofski tok pripovedi ujel v logično gradnjo. Zbirka je razdeljena na cikle, ki logično prehajajo iz ene faze v drugo in se sklenejo v čudovit lok pesniške izpovedi.

„LEGENDE“ Milana Jesiha niso več samo pesniški eksperiment. To je poezija mlajše generacije, toda prenovljena, dospela na višjo raven kakovostno, vsebinsko in oblikovno. Verz nastaja iz igre, postane komunikativen in si odpira poti v nove prostore. Veliko število tujk opravičuje avtor z željo po mističnosti in eksotiki. To pa je še dediščina preteklega eksperimentiranja.

„KLEMENT“, roman Vitomila Zupana, prihaja med slovenske bralce s precejšnjo zamudo, saj ga je avtor napisal že v letih 1941/42, izšel pa naj bi leta 1947. Če bi izšel ob pravem času, bi spremenil podobo slovenske proze pred vojno in po njej — bila bi precej manj provincialna in ne tako enoplastna. Klement ima vse značilnosti modernega romana, glavni junak je odtujen času, svetu in ljudem. Čeprav je sredi sveta in išče v njem smisel, se v tem svetu ne znajde in nazadnje tragično konča. Zgodba je razgibana, resničnost in sanje se prepletajo in razkrivajo junakov notranji svet.

Knjiga Dušana Moravca „Slovensko gledališče Cankarjeve dobe“ obravnava razgibano razdobje slovenske gledališke zgodovine med leti 1892 in 1918. To je beletristično napisana pripoved o dogodkih in ljudeh, ki so ustvarjali podobo slovenskega gledališča. V šestih poglavjih se vrstijo problemi in krize našega gledališča, ki je živelo ob Cankarju — osebnosti, ki je bila osredje tedanjega gledališkega življenja. Sam v gledališču ni neposredno sodeloval, pa vendar mu je dal odločilen pečat. To je izrazito protislovna doba — čas, ko smo imeli največjega dramatika, na odru pa so prevladovali Govekarjeve priredbe. Doba protislovij, nasprotij in sporov. Razmere so natančno proučene, marsikateri strani gledališkega življenja so nanovo odkrite, knjiga pa je zelo aktualna tudi spričo tega, kar se dogaja v zadnjih letih v slovenskem gledališču.

Podoben način pisanja najdemo v knjigi Angelosa Baša „Savinjski splavarji“. V njej obravnava avtor način življenja savinjskih splavarjev in njihovih gospodarjev ali „družbene skupine, ki se je občasno ukvarjala s splavarstvo dejavnostjo in imela od nje neke koristi“. Ob tem so ugotovljene še vse vrline, ki so sodile k splavarski dejavnosti, in razložene iz okolja, iz katerega so izvirale. Avtor — etnolog, opredeljuje svoje vedo kot vedno o zgodovini načina življenja posameznih narodov. Pri tej opredelitvi pomeni „način življenja“ razmerje vseh družbenih skupin, ki sestavljajo kak narod, od danih kulturnih prvin kakor tudi vplive, ki jih je imelo zadevno razmerje na življenje teh družbenih skupin.

M. K.

Kristina Brenkova:

Kruh upanja

Drobna knjiga je to — a saj se vrednosti knjig ne merijo po obsegu. Kdor bi hotel kaj izvedeti o predanem delu ilegalcev med našo vojno, kdor bi hotel kaj izvedeti o Prežihovem Vorancu, tem trdnem in odločnem pisatelju ter o Kristini Brenkovi, prefinjeni in tenko čutečni pisateljici, pa le naj seže po knjigi. Vsakomur bo knjiga povedala svoje: osnovnošolcem bo osvetljevala skrivnostne in nevarne zgodbe iz okupirane Ljubljane; srednješolcem bo pripovedovala o notranji rasti človeka, kar ni odvisno samo od dobrega pač pa tudi od preizkušenj, samoobvladavanja, dela za druge, za skupnost; odraslim bo knjižica pričevanje o spoznanju — morda v ikhi vsakdanjih dni tu in tam pozabljenem — da je naša svoboda zrasla iz poštenja, predanosti, iskrenosti in žrtvovanja večine naših ljudi.

„Kruh upanja“ je pisan v obliki dnevnishkih zapiskov, kar daje knjigi tako domač in topel nadih ter občutek popolne resničnosti. Tega nimajo vse knjige — zato je ta toliko dragocenejša. Na prvi strani je posvetilo: „Prežihovemu Vorancu ob osemdesetletnici“ — čeprav je pisatelj že 23 let pokopan. Razumljivo — prvi stavek pravi: „Dragi Prežihov Vornc, čez hribe in doline, tja na hotuljski britof ti pošiljam zvest spomin in pozdrave od nas vseh, ki še beremo, kar si napisal in od vseh, ki bodo še brali tvoje knjige.“ Pisateljica Kristina Brenkova je bila med vojno Vorancova kurirka v okupirani Ljubljani. (Knjižica „Kruh upanja“ je izšla pri PARTIZANSKI KNJIGI.)

N. M.

Pouk in učenje z računalnikom

Tak je naslov strokovne monografije (v originalu: Nastava i učenje uz pomoć kompjutera), ki jo je napisal mag. Nikša-Nikola Šoljan. V tem svojem delu, opremljenem z ustreznimi skicami, tabelami in fotografijami, si avtor prizadeva na strokoven, obenem pa tudi na poljuden način razložiti pedagogom in andragogom problematiko pouka in učenja z računalniki; poleg tega nakaže tudi pomen in vlogo moderne tehnologije, ki jo bo ta imela v bližnji prihodnosti v človekovem življenju. Avtor je knjigo opremil z bogatim seznamom domače in tuje strokovne literature ter z imenskimi in stvarnim kazalom. Knjiga (215 strani, latinica!), ki jo je v knjižnici zbirki Nastavne teme kot 20. po vrsti izdal Pedagoško-književni zbor v Zagrebu, stane 45 din. Priporočamo!

V. T. Arhar

Bogo Grafenauer:

Boj za staro pravdo na Slovenskem

Dan pred slovesnim sklepom mnogih proslav, razstav in prireditvev v zvezi s 500-letnico kmečkih uporov je DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE dala v prodajo knjigo „Boj za staro pravdo na Slovenskem“.

To je znanstveno, preudarno, na temelju številnih že znanih in še številnejših na novo odkritih virov napisana študija o večstoletnem krvavem boju za pravico. Kljub zgodovinsko hladnemu slogu je v knjigi zbranega toliko življenja, ki se ne pusti pohoditi, kot v malokateri dramatično pisani povesti.

Avtor je poudaril, da so novi viri pokazali in dokazali, kako so naši kmečki upori daleč od naključja. Akcija je bila trdna in natančno načrtovana tako pri nas kot na hrvaški in ogrski strani meje. Če se zavemo, da so kmečke vstaje združile pri nas naenkrat do 80.000 mož, potem si še lahko predstavljamo obsežnost in moč zatiranega ljudstva.

Knjiga izpričuje, kot je na tiskovni konferenci dejal pisatelj Miško Kranjec, da ima narod svojo trdno zgodovino tudi, če nima svojih kraljev in cesarjev. Potrjuje moč naših prednikov, ki so 500 let po naselitvi preživeli pretežno v bojih in uporih — zdaj zaradi vere, zdaj zaradi posvetne gospode.

„Boj za staro pravdo na Slovenskem“ je več kot dragocena knjiga za vsakogar, ki uči zgodovino — in za tiste, ki jih rast našega naroda zanima.

Draško Ščekić:

Priče o domovini

Knjiga, ki je sestavljena kot berilo o spoznavanju domovine, je izšla v Sarajevu. Zasnovana je v obliki 57 reportaž o jugoslovanskih gorah, rekah in jezerih, krajih, letoviščih in industrijskih središčih ter o dogodkih iz jugoslovanske zgodovine. V izboru so zastopane vse naše pokrajine, med njimi Slovenija s štirimi sestavki. Seveda ni mogoče pričakovati, da bi bile obravnavane na tako malo prostora vse zanimivosti Jugoslavije ali da bi bila vsa berila na isti višini, podatki pa vedno iz druge roke. Vendar se knjiga odlikuje po pripovedni sočnosti, zato ni čudno, da je izšla že v devetih izdajah — tri od teh so v cirilici oz. v več kot dvesto tisoč izvodih. Našemu bralcu bo hkrati vir in zgled priprave za ure domoznanskega pouka. Manj zadovoljliva je le tehnična izvedba ilustracij.

R. Rožek

Vojan Tihomir Arhar:

Kresnice

Pri Kurirčkov knjižnici je izšla najnovejša zbirka pesmi za najmlajše Kresnice Vojana Tihomirja Arharja. Poznamo ga po njegovi prvi samostojni zbirki pesmi za najmlajše CAPLJACI, ki je izšla 1972. leta v nakladi 4000 izvodov in bila takoj razprodana.

Treba je povedati, da sodeluje avtor že več let pri Cicibanu, Kurirčku, Mladem rodu v Celovcu in tržaškem Galebu. Zvedeli smo, da pripravlja novo zbirko pesmi — spet za najmlajše.

Tudi to zbirko odlikuje značilna neposredna preprostost, ki je hkrati najboljša priporočila. Štirivrstične pesmi so brez filozofije in brez nauk — saj jih ne potrebujejo. So le drobne, iskrive lučke — kresnice iz živalskega sveta, gledanega z otroškimi očesi. Prav zato so nadčasovne, vedno žive in vedno znova dobrodošle.

Ljubka oprema Jelke Reichmanove je sveže dopolnilo, ki se dobro prilega k besedilu.

Cena posameznega izvoda zbirke, ki je pred nedavnim izšla v nakladi 20.000 izvodov, je 20 din.

Zbirko toplo priporočamo staršem in vzgojnovarstvenim ustanovam!

T. D.

100 let ljubljanskega učiteljišča

Zbornik

V počastitev visokega jubileja ljubljanskega učiteljišča je izšel ZBORNIK, ki ga je izdala in založila gimnazija pedagoške smeri v Ljubljani. Uredil in pripravil ga je Vencislav Čopič.

Publikacija zajema ves razvoj stoletne poti našega učitelja in prikaže njegov pomemben delež — prispevek h kulturi, napredku in ne nazadnje k oblikovanju narodne zavesti.

Novi vidiki

Na pobudo pedagoških delavcev je izšla nova edicija zavoda za šolstvo SRS. Zajela bo priročno literaturo za učnovzgojno prakso, zbrano bo gradivo v priročnikih. Zajeli bodo vsebinsko temeljnih seminarjev in s tem dodali svoj delež k sistemu permanentnega strokovnega izpopolnjevanja pedagoških delavcev od predšolskih in šolskih zavodov do izobraževanja odraslih. Strnjene aktualne teme s praktično uporabo bodo pripomogle k modernizaciji pouka.

Doslej sta izšla dva priročnika: PROBLEMI SODOBNEGA SVETA — v njem je povzeto gradivo seminarja za učitelje zgodovine (sodobna dogajanja doma in po svetu) in POHOD STIRI-NAJSTE DIVIZIJE. Septembra bo izšel priročnik, ki bo obravnaval teme iz nove ustavne ureditve.

Celotna prva zbirka (10 zvezkov) stane v prednaročilu 300,00 din. Cene posameznih zvezkov bodo različne. Naročila za posamezne zvezke ali za celotno zbirko sprejema: Dopisna delavska univerza v Ljubljani, Parmova 39, p. p. 106.

Vsem vzgojnoizobraževalnim ustanovam in učiteljem priporočamo, da zbirko pravočasno naročijo!

Učnih metod se je treba naučiti

Učenje je umetnost. Marsikateri šolski neuspeh otrok in mladine od osnovne šole do visokih šol moremo pripisati žalostni resnici, da se ljudje — posebno mladi — preprosto ne znajo prav učiti. Te osnovne umetnosti, tako potrebne današnjemu človeku, ob vse vedno bolj poudarjeni potrebi po permanentnem izobraževanju, se žal ljudje praviloma tudi v šoli ne nauče. Zategadelj so dela, kot je knjiga Harryja Maddoxa KAKO NAJ SE UČIM? — izdala jo je Dopisna delavska univerza v Ljubljani — še bolj dragocena. Avtor obravnava v svojem delu vse, kar neposredno ali posredno vpliva na učinkovitost našega učenja — od tehnike samega učenja in načrtovanja smotnega umika do fizičnega okolja ter telesnega in duševnega zdravja človeka, ki se uči. S skicami in grafikoni obsegajočo knjižico KAKO NAJ SE UČIM? priporočamo zlasti učiteljem in razrednikom osnovnih šol, dijakom gimnazij in srednjih strokovnih šol, slušateljem višjih in visokih šol ter vsem odraslim, ki so bodisi na svojo pobudo bodisi zaradi potrebe po dodatnem strokovnem izobraževanju na delovnem mestu vključeni v učni proces. Knjiga stane 30 din.

V. T. Arhar

Nove strokovne knjige

1. Walter Neunzig — Peter Sorger: Učimo se matematike I. Priročnik za učitelje. 2. ponatis. Ljubljana, Zavod za šolstvo SR Slovenije 1974.
2. Zbornik za historiju školstva i prosvjete 7. Zagreb, Hrvatski školski muzej, Pedagoški muzej u Beogradu i Slovenski školski muzej Ljubljana 1973.
3. Milan Ratković: Kompleksno planiranje rada u srednjim školama. Zagreb, Zavod za unapređivanje stručnog obrazovanja SR Hrvatske 1974.
4. I. N. Nazimov: Profesionalna orijentacija i izbor zanimanja u socialističkom društvu. Beograd, Udruženje za profesionalnu orijentaciju SRS 1974.

OZELENELI AFORIZMI

ZELENI PLAN: Zdaj ko listje vse bolj pokriva drevje, bomo spet odkrivali zvezde z odmikanjem vej.

Orati ali pokati z bičem — to je zdaj vprašanje kmečkega Hamleta.

Tudi po žarkih malih zvezdic se zna sprehajati velik režiser.

Ti si otok. Jaz sem otrok na otoku. Prosim, dajte mi plavalnega učitelja!

IVAN CIMERMAN

Epi(kilo)grami

KLITI ALI KLIKATI

Kdor ruši barikade, ne misli na parade, vesoljno misel v mravljinje buče vtika, sveta, ljudi, stvari, vizij se le dotika, deveta vas mu je, če klije — KLIKA. Vendar pa vsak zbežljani bicek, še zrel ne bo za štrikec, če skače prost, lahko odkrije nov dih, ki skriva literarne čarovnije.

SLONI V PESMIH

Za pesem vem, ki je ušla, in skriva se očem bedakov, ker v poeziji dobe je raztrganec duha, ki kakor prazen voz za volom ropota in plete lovov za zijalo — srako. Za pesem vem, ki je ostala še devica, ker slon ji je dokazoval pomen: kaj pesem skriva, kaj med verzi je novica, se bralec vpraša, kadar išče topel zven.

IVAN CIMERMAN

Letošnja prva številka revije Vzgoja in izobraževanje

Pred kratkim smo dobili v roke letošnjo prvo številko revije za teoretična in praktična vprašanja vzgojnoizobraževalnega dela, ki prinaša zopet bogato bero najrazličnejših prispevkov, razprav in praktičnih napotkov za delo ter bo dobrodošla vsakemu pedagoškemu delavcu.

Uvodnik je tokrat prispeval Roman Albrecht, ki pod naslovom Pota in stranpota boja za enakopravni položaj delavca v združenem delu razčlenjuje to aktualno problematiko.

Učitelj geografskega pouka bodo prav gotovo veseli prispevka Jakoba Medveda. Avtor razpravlja o marksističnem izobraževanju pri pouku geografije. Med drugim jasno poudarja, da bomo krizo geografije kot vzgojnoizobraževalnega predmeta lako rešili le takrat, če bomo metodološki in didaktični koncept geografije dosledno oblikovali na načelih marksizma kot našega znanstvenega in filozofskega sistema.

Vladimir Meula razpravlja o Poskusu osvetlitve idejne ustreznosti tekstovnega dela učbenikov za tuje jezike (s posebnim pogledom na MAP ONE).

Čas je hitrejši, je naslov prispevka Leopolda Suhodolčana, ki nas seznani z dobrimi in slabimi stranmi tekmovanja za bralno značko ter še posebej omenja veliko vlogo šolskih knjižnic v vzgojnoizobraževalnem procesu.

Poklicno usmerjanje v osnovni šoli postaja vedno bolj nepogrešljiv sestavni del vzgojnoizobraževalnega procesa. O tem piše Jože Trček, ki pod naslovom Poklicno usmerjanje v osnovni šoli razčlenjuje to problematiko, ob koncu pa daje tudi konkretne predloge za izboljšanje tako pomembne komponente v vzgojnoizobraževalnem procesu.

Velimir Batič pod naslovom Literatura o NOB in revoluciji v osnovnošolskih berilih in knjigah za obvezno branje razpravlja o tej zanimivi problematiki.

Zelo koristen in dragocen je prispevek Irene Levičnikove. Avtorica nam v prispevku Kadrovska politika v vzgojnoizobraževalni dejavnosti govori o kadrovskem stanju v vzgojnoizobraževalnih zavodih, podaja pregled razmerja med številom oddelkov in številom strokovnega kadra v vzgojnoizobraževalnih zavodih, daje pregled vpisa učenk v vzgojiteljske šole, govori o predvidenem številu diplomantk v naslednjih letih ter podaja načrt razvoja otroškega varstva za časovno razdobje 1973/1975.

Andragoški kadri v delovnih organizacijah je prispevek Ivana Kežarja. Ta prispevek je dokaj zanimiv in bo dobrodošel predvsem delavcem, ki se ukvarjajo z andragoškim izobraževanjem.

Ana Tomić je tokrat prispevala nekaj misli o evaluacijskem konceptu modernizacije osnovnošolske matematike. Bralci bodo prav gotovo z zanimanjem sledili omenjeni razpravi, saj se bodo seznanili s sprotnim spremljanjem nove matematike v osnovni šoli.

Dokaj zanimiv je tudi prispevek Janka Plemenitaša, ki pod naslovom Šolsko delo učencev in izobraževalna raven njihovih staršev analizira to dokaj zanimivo problematiko.

Idejnost, športni dan, ekskurzija je prispevek Silva Faturja. Avtor podaja nekaj izhodiščnih stališč, nato govori o poteku športnega dne, o ekskurziji po poteh tolminskega punta ter ob koncu razčlenjuje pri tem dosežene učno-vzgojne dosežke.

Leopoldina Plut govori o množičnih komunikacijskih sredstvih v izobraževanju odraslih.

Tudi tokrat zasledimo v reviji zelo bogate in dragocene informacije. V rubriki Kronika se bodo bralci seznanili s sklepi zveznega posvetovalstva o vzgoji mladine in o odnosih med spoloma.

V rubriki Izobraževanje v svetu razpravlja Jože Glonar o izobraževanju na Poljskem, Marjan Lah govori o švedskem delu projekta, zasledimo tudi razpravo o Izkušnjah z reedukacijo disleksije v CSSR ter prispevek Vlada Vodovotnika, ki govori o šolskem športu, ki se uveljavlja v svetu in pri nas.

Revija prinaša tudi tokrat novosti o potrjevanju učbenikov in učil, iz knjižnice zavoda in iz kartoteke v dokumentaciji zavoda.

DRAGO NOVAK

Iz najstarejših slovenskih listov

PEDAGOŠKI — PEDAGOŠKIŠKI

Prvi izraz se mi zdi tako čuden, da ga kar videti in slišati ne morem. Pedagoški je menda le naraven pridevnik iz pedagogos, a iz pedagogika bo menda pedagoški prav. Če pa kdo vendarle pedagoško čuti, ni menda

tudi „loško“ (namreč logiško) misli! Kaj porečete, jeziko-slovci?!

Popotnik 1900 str. 95

PRVI ŠOLSKI KINEMATOGRAF:

so odprli 4. 12. na Dunaju na Franc Jožefovi realci. Prva predstava je obsegala celo vrsto slik iz kulturne zgodovine, obrtnije, fizike in zemljepisja.

Sedemdeset let Janka Prislana

Janko Prislana, ki praznuje letos 70-letnico, je priznan slovenski šolnik, šolski vrtnar in sadjar ter kulturno-prosvetni delavec. Zaslovel je med obema vojnama, posebno po intenzivnem kulturno-prosvetnem in gospodarskem delu na Kozjanskem, po osvoboditvi pa kot šolski organizator v letih obnove, svetovalec za šolske vrtove na celjskem območju, dolgoletni tajnik Hortikulturnega društva v Celju in kot sodelavec pri gradnji znane hudinjske šole, pri kateri se je posebno izkazal pri ureditvi znanega hudinjskega šolskega vrta.

Kako je potekala njegova življenjska pot?

Rodil se je v majhni kmečki družini v Braslovčah dne 24. aprila 1904, študiral je v Celju in Mariboru, služboval v Pertoči v Prekmurju in v Pilšanuju na Kozjanskem in v Petrovčah. Med okupacijo se je kmalu vključil v NOB, po osvoboditvi pa je služboval v Petrovčah, v Šostanju, v Strmcu in Vojniku, dokler ni postal leta 1959 pomočnik ravnatelja na osnovni šoli na Hudinji in bil po več kot 40-letni učiteljski službi upokojen. Svoj čas izpolnjuje kot mentor za šolske vrtove in lepši videz Celja pri Hortikulturnem društvu ter kot funkcionar Opleševalnega in turističnega društva v Celju. Pravkar pripravlja III. cvetlično razstavo v Celju, ki bo letos od 30. avgusta do 2. septembra v našem lepem mestu ob Savinji.

Kako je bilo v dobi službovanja na Kozjanskem? Najprej je uredil zanemarjeno šolsko poslopje in ustvaril iz njega prijeten kulturni dom za mladino in odrasle. Druga njegova naloga je bila urediti šolski vrt, ki je postal vzor vrtove za druge šole daleč naokrog. Leta 1929 je ustanovil podružnico sadjarsko-vrtnarskega društva, s katerim je lahko intenzivneje vplival na gospodarsko pomoč kmečkim posestvom v šolskem okolišju. V dveh podružničnih drevnicah je ob praktičnem sodelovanju šolske mladine vzgojil več kot 2.000 sadnih sadik za članstvo, organiziral je vrsto strokovnih tečajev, demonstra-

cij, poučnih ekskurzij za članstvo, a tudi sam je mnogo predaval, učil, razlagal in pomagal ljudem na njihovih posestvih pri gojitvi sadnega drevja. Organiziral je obvezno čiščenje in škropljenje sadnega drevja v svojem šolskem okolišju, kar je bilo za tisto dobo pravo pionirsko delo. Na njegovo pobudo so zgradili sadno sušilnico tipa „dr. Stojković“, ki rabi prebivalcem in članom KZ Lesično-Drensko rebro se danes, gradili gnojnične jame, nakupovali moderne stroje za obdelovanje zemlje, sodeloval je pri gradnji ceste Lesično-Viršan, njegova je bila pobuda, da so ustanovili leta 1932 mlekarstvo zadrugo, katere tajnik in blagajnik je bil, vodil pa je tudi organizacijo trgovine z mlečnimi izdelki. Veliko moči je žrtvoval tudi gasilski organizaciji na Kozjanskem, kjer je bil več let funkcionar. Vplival je tudi na modernizacijo gasilstva na Pištanj in v drugih krajih kozjanskega območja. Ob vsem tem je bil Janko Prislana zglede učitelja in šolski upravitelj in pri šolskem delu zglede drugim učiteljem na šoli in v okraju, a tudi priljubljen mentor oraslim ljudem, ki jim je pomagal ob vsaki priložnosti.

Na službenem mestu v Petrovčah se je intenzivno posvetil delu za razmah sadjarstva in je poživljal delo podružnice sadjarsko-vrtnarskega društva, pri katerem se je pod njegovim vodstvom povečalo število članstva od 23 na 258. Tudi tu je zgradil sadno sušilnico. Žal je nemška okupacija njegova nadaljnja prizadevanja povsem zavrla.

Posebno pomembne akcije po osvoboditvi?

Služboval je po odhodu iz Petrovč kot učitelj matematike na nižjih gimnazijah v Šostanju, v Ljubnem, v Strmcu in Vojniku, pa tudi na večerni gimnaziji za pripadnike JLA, LM in TNZ. V vseh krajih je krepko pripeljal za delo pri organizaciji kmetijskega združenstva, šolske hranilniške službe in modernizaciji šolskih vrtove. Požrtvovalno je bilo njegovo delo za pomoč opustošeni Gomji Savinjski dolini in Kozjanskemu. Dne 28. oktobra 1954 je s člani društva podružnice SVD posadil v požgani Bočni 50, na Ljubnem pa 30 sadnih dreves. Dne 4. novembra i. l. so pripeljali na Kozjansko mnogo materiala, gospodinjske opreme in poljskega orodja, posadili pa so 120 sadnih dreves.

Za svoje požrtvovalno delo je bil Janko Prislana odlikovan, prejel pa je tudi več priznanj. Ob njegovem visokem življenjskem jubileju mu želimo še mnogo zdravih let!

ALBIN PODJAVORŠEK

Zelo različno so učenci naših šol proslavili dan mladosti. Iz Preske, Pimič, Topola, Polhovega Gradca, Dobrove in Horjula so se — kljub nepretrganemu dopoldanskemu dežju — zbrali v hribovski vasi Belo pri katerini in priredili lep kulturni spored. Počastili so odkritje spominske plošče narodnemu heroju Liziki Jančar — Majdi, ki je padla v tej vasi. Foto in tekst: N. M.

VZGOJA*VARSTVO

V juniju — praznik in razstava

Že tretje leto mineva, odkar imamo v Slovenj Gradcu lep na novo zgrajen vrtec. Vsako leto v juniju priredimo v prostorih tega vrta razstavo otroških izdelkov in risb. V juniju jo priredimo zato, ker ravno takrat praznuje občina Slovenj Gradec svoj občinski praznik.

Na tej razstavi pokažemo ljudem, kaj vse lahko ustvari otroška domišljija pod vodstvom vzgojitelja. Ta razstava privablja vsako leto več obiskovalcev, ki si ogledujejo razstavljene izdelke z občudovanjem in veseljem. Tudi staršem otrok, ki obiskujejo vrtec, je v veselje in ponos, ko zagledajo med izdelki in risbami delo svojih otrok.

Na razstavi prikazemo izdelke iz odpadnega, industrijskega in naravnega materiala, na slovesnosti ob odprtju razstave pa otroci vsako leto razveselijo obiskovalce s prijetnim in pestrim programom.

IVANKA MLAČNIK

Urejena igrišča za malčke

V zadnjem letu je posvečena posebna skrb urejanju primernih igrišč ob vseh vzgojnoizobraževalnih zavodih od Mute, Vučenice, Radelj do Podvelke. Najlepše je doslej urejeno otroško igrišče pri vrtcu v Radljah, saj so pomagali tudi starši in delovne organizacije. Tako je nastalo igrišče, polno raznih rekvizitov, od pravih brunaric do toboganov. Mnogo je lesenih, skrbno pripravljenih igrač za skupinske igre, za to si je veliko prizadevala Tonka Modic, dipl. inž. gozdarstva. Igrišče pripravljajo tudi že pri vrtcu na Muti. Tudi tu so pri delu pomagali starši, delovne organizacije in krajevna skupnost. Takšna igrišča so razmeroma poceni, estetsko kar najbolj prijetna, pri otrocih pa sproščajo nešteto domišljije in možnosti za ustvarjalno in prijetno igro. Samo igrišče v Radljah cenijo najmanj na vrednost 50 tisoč dinarjev, naredili pa so ga tako rekoč zastoj!

Če se združita razumevanje in veliko volje — tam ni pomanjkanja.

kw

Hrvatini:

Prijetno in pristrčno

Ob podelitvi Kosovelovih značk in nagrad sta osnovnošolci v Hrvatinih pri Kopru obiskala slovenska književnika Miško Kranjec in Neža Maurer. Šolarji sta se dalj časa zadržala v prijetnem in pristrčnem pogovoru, kakršnih si šolarji še že-

lijo, saj je bilo to zanje resnično doživetje.

Tistim, ki so tekmovali za Kosovelovo bralno značko, je zlato in srebrne značke ter pohvale podelil pisatelj Miško Kranjec potem, ko so se učenci predstavili s številnimi deklaracijami iz tekmovalnega programa. Na tem srečanju sta se zbranim predstavila s svojimi deli tudi učenca osnovne šole v Hrvatinih Mirjam Požes in Darja Olenik.

T. U.

Spomini na pedagoško delo med bolnimi otroki v klinični bolnišnici

Stisk roke...

Na viškem železniškem prelazu so se igrali otroci in preizkušali svoje junaštvo... Zmagala je smrt. Težka kolesa so Tonija potisnila na rob tračnic. V agoniji je ležal negiben, spokojen. Ležal je bel, gol pod belo rjuho. Na njegovem deškem truplu ni bilo ruti najmanjšega sledu poškodbe. Edini znak tragedije je bila v pavoje obvezana glava.

Pogosto sem stala ob njegovi postelji. Srce mi je stiskalo žalost ob misli nanj, ob misli na njegovo mamo — mojo sosedo, s katero sva rasli skupaj.

Drobno Tonijevo srce je umolknilo. Ostal je le boleč spomin na dečka, ostala je le nema bolečina...

Z Lučko sva prišli na otroški kirurški oddelek. Preoblekli sva se v beli halji „dopetači“ z razcefranimi gumbicami in robom brez gumbov. Neprijetno mi je bilo ob misli, da moram tako neurejena med otroke, vendar ni bilo drugega izhoda.

Vstopili sva na hodnik. Naproti nama je pritekla deklica. Zalilo me je usmilenje. Ne, tega ne bom prenesla. Ni mogoče, ne bom delala s tako prizadetimi otroki! Najraje bi bila zbežala. Sabina je bila skoraj brez nosu...

Komaj nakazana odprtina med navpičnima nosnicama je bila ostro vklesana v njen iznakaženi obraz. Vdrte oči in rdeče obrob-

ljene, razpoteegnjene veke. Ponujala nama je roki. Roki? To nista bili roki. Njeni „ščrclji“ rok brez prstov sta iskali stisk najinih dlani. Streslo me je ob dotiku z njo. Najraje bi bila skrila svoj obraz v dlani in brezglasno zajokala, zakričala. Tako ranjena sem bila ob pogledu na iznakaženo, bolno deklico, polno življenja! Z veliko težavo sem premagala bolečino in „obvladala“ svoj obraz. Na pol omotična sem počasi stegnila roki k Sabini in izdala: „Jaz sem tovarišica Rajka, kdo si pa ti?“ Spoznali sva se. „Kaj bomo delali, tovarišica?“ me je zvedavo vprašala neučakana deklica. Pozdravili sva otroke po sobah in sestre, potem pa...

Prvo srečanje je bilo negotovo, nezaupljivo. Le kako se bom vključila v to okolje, kako se bom znašla — je vrtalo in spraševalo v meni. Spoznala sem se s sestrami. Drugi obisk je bil že prijetnejši. Pripravljeni program me je navdajal z občutkom gotovosti, otrokom pa je zbuhal zadovoljstvo. Udobneje sem se počutila v svoji halji, ki je bila sešita zame.

S šolarji smo utrjevali učno snov, resnemu delu je vedno sledil družabni. S predšolskimi otroki sem obravnavala predvsem vsebino iz področja intelektualne in estetske vzgoje. Otroci so radi sodelovali in bili izredno hvaležni za vse, kar sem jim dajala. Naša srečanja so postajala čedalje prijetnejša.

Nepotešena želja do poklica ortopedologa ali specialnega pedagoga me je spodbujala pri delu z bolnimi otroki in me osrečevala pri spoznavanju tega dela.

Hotela sem pomagati otrokom, jim potešiti bolečine in olajšati domotožje. Želela sem jim ustvariti nekaj lepih trenutkov v bolnišnici.

Ob praksi dijakin vzgojiteljske šole, katerim sem bila mentorica enajst let, sem se spoznavala z dekleti. Večkrat so me navduševale pri različnih vzgojnih nalogah. Čas je med nami stkal čvrste vezi.

RAJKA BAZELJ

Izid nagradnega natečaja matične knjižnice Piran

Že tretjič je matična knjižnica v Piranu razpisala nagradni natečaj za najboljši spis na teme: MOJE MESTO PIRAN, SLOVENSKA OBALA, KULTURNE ZNAMENITOSTI PIRANA, MORJE IN POMORSTVO PRI NAS, SOŽITJE MLADIH DVEH NARODNOSTI in POLETNI VRVEŽ NA NAŠI OBALI.

Uprava je prejela mnogo spisov, ki so individualno obravnavali izbrano snov, vsak iz svojega vidika. To so bili razni doživljaji, novelice, spomini na zgodovinsko preteklost, opazovanja okolice, slike, prizori na piranski obali v poletju ter opisi

krajev. Zanimivo je, da so nekateri udeleženci natečaja izrazili svoje misli ne le v prozi, marveč tudi v poeziji. Iz italijanske šole v Sečovljah so prejeli celo spise v italijanskem istrskem narečju.

Podelitev knjig za najboljši spis je potekala hkrati s slovesnotjo ob odprtju „Mladinskega Ex Tempore 74“ v Mestni galeriji. 19 učencev osnovnih in srednjih šol je prejelo dragocene knjižne nagrade, ki so bile usklajene z naslovi obdelanih tem: Stane Bernik „Koper, Izola, Piran“ in Vladimir Kolar in Giuseppe Bufalari „Jadran — morje miru“.

LUDOVICA KALAN

Mladinski Ex tempore Piran 74

V piranski Mestni galeriji je bila 29. maja odprta razstava otroških likovnih del.

Slovesnosti se je udeležilo veliko ljudi, zlasti mladine. Uvodni govor je imel predsednik upravnega odbora Janez Lenassi, ki je s toplimi besedami pozdravil navzoče. Nato je spregovoril predsednik odbora za galerijsko in muzejsko dejavnost pri kulturni skupnosti Koper, Izola, Piran — Črtomir Kolenc.

Občudovali smo izdelke otrok od drugega leta dalje, učencev osemletke in dijakov srednjih šol. Risbe so bile skrbno izdelane v najrazličnejših tehnikah. Na njih so bili motivi Pirana, obale, morja, okolice in krajev Slovenije, za-

mejstva in bližnje Italije. Predloženih je bilo 360 risb, razstavljenih pa več kot 150.

V petčlanski žiriji so bili profesorji: Avgust Černigoj in Giulio Montenero, oba iz Trsta in prof. Milovan Kranjc iz Ljubljane ter kiparja Jože Pohlen iz Kopra in Janez Lenassi iz Pirana.

Predsednik Črtomir Kolenc je podelil 31 knjižnih nagrad in 8 diplom.

LUDOVICA KALAN

Samopomoč — tovarištvo in solidarnost

Delo na letošnji skupščini Samopomoči prosvetnih in znanstvenih delavcev Slovenije je bilo izredno uspešno, saj so poverjeniki, ki so prišli iz naše ožje domovine z drugimi člani Samopomoči nakazali več predlogov, kako to človekoljubno organizacijo med prosvetnimi delavci še dalje širiti in jo utrjevati. Ob tej ugotovitvi je vendarle res, da pesti Samopomoč skrb, kako pridobiti v to organizacijo še več prosvetnih delavcev, ki se niso njeni člani. Slišali smo, da narekuje članstvo v Samopomoči trezna presoja, zdrav razum, resnično, stvarno tovarištvo, humanost, čut socialnosti in pomoč bližnjim v najtežjih dneh preizkušnje. Samopomoč šteje sedaj 2585 tovarišev in tovarišic. Število članov je torej treba povečati. Navzoči, ki so prišli tokrat na skupščino v številu, ki ga že leta ne pomnimo, so počastili spomin na 62 tovarišev, ki so se od nas poslovili v preteklem letu. Letna skupščina je sklenila, da se dvigne posmrtnina z letom 1975 na din 2000, letna članarina na 80 din, sprejeli pa so tudi sklep, da bo prihodnja skupščina v Mariboru. Prizadevanja Samopomoči spremljata pozorno „Prosvetni delavec“ in Sindikat delavcev družbenih dejavnosti, ki ceni družbeno-vzgojni položaj te organizacije. Samopomoč kliče v svoje vrste poverjenike, poziva pa tudi vodstva naših šolskih ustanov, da ji tovariško pomagajo. Koristno, vsem prosvetnim delavcem namenjeno ustanovo, ki ima tudi svoj socialni sklad za brezobrestna posojila, bo vodil še naprej prof. Rado Torkar.

V. D.

Po podelitvi je pozdravil nove člane še Franc Šali, član CK ZKS, potem pa so prebrali pozdravno pismo X. kongresu ZKJ.

JANEZ TOPOVŠEK

Natečaj za vpis v študijskem letu 1974/75

Univerza v Ljubljani je 15. junija t. l. objavila v DELU, LJUBLJANSKEM DNEVNIKU in MARIBORSKEM VEČERU natečaj za vpis študentov v študijsko leto 1974/75 na filozofsko fakulteto, na pravno fakulteto, na ekonomsko fakulteto, na fakulteto za naravoslovje in tehnologijo, na fakulteto za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo, na fakulteto za elektrotehniko, na fakulteto za strojništvo, na medicinsko fakulteto, na biotehniško fakulteto in na fakulteto za sociologijo, politične vede in novinarstvo. Prijavo je treba oddati v tajništvo fakultet do 10. julija leta 1974.

Naš jutrišnji dan

V Kozjem je bila osrednja slovesnost — dan prosvetnih delavcev občine Šmarje pri Jelšah. V nabito polni dvorani novega gasilskega doma je spregovoril zbranim Franc Šetinc, sekretar komiteja CK ZKS.

„Mi smo bili komunisti pred vojno, ko smo sanjali o tem svetu, in smo bili pri nastajanju tega sveta — in danes smo znova strnjeni v delegatskih vrstah, zastopamo množice naših zavodnih ljudi, ki jih ne moti „rožljanje“ za cono B, kot jo imenuje peščica italijanske svojati“, je v uvodnih besedah poudaril Franc Šetinc.

„Ne poznamo cone B, za nas je ni,“ je dejal tovariš Tito političnemu aktivu v Sarajevu. „Poznamo samo ozemlje SR Slovenije, ki pa je sestavni del naše širše bratske skupnosti SFR Jugoslavije.“

V drugem delu svojega govora je Franc Šetinc orisal vlogo vzgoje in izobraževanja ob novi šolski reformi. Odpraviti moramo socialne razlike že v predšolski vzgoji, o tem je prepozno govoriti v srednji ali celo višji šoli. Omogočiti bo treba nadaljnji študij tudi mladim iz neposredne proizvodnje; to je še posebno pomembno na razvityh območjih, kjer se z izgradnjo tovarn šele oblikuje proletarijat.

In kakšen mora biti današnji učitelj?

Današnji učitelj mora biti kritičen, samostojen, misleč človek.

Zvezno gimnazijsko tekmovanje iz fizike

K poročilu o republiškem gimnazijskem tekmovanju iz fizike z dne 11. maja dodajamo: Zveznega tekmovanja v Kranju dne 26. maja se je udeležilo 51 finalistov iz Slovenije, Hrvaške, BiH in Srbije. Od slovenskih udeležencev so bili iz I. gimnazije v Ljubljani štirje, iz Nove Gorice in iz II. mariborske gimnazije po trije, po eden pa iz I. mariborske in II. ljubljanske gimnazije. Dijaki so tekmovali v treh skupinah: iz mehanike in kalorike, iz elektrike in magnetizma ter iz optike in atomike.

Invalid — tvoj tovariš

Konferenca za rehabilitacijo invalidov Slovenije je skupaj z invalidskimi in humanitarnimi organizacijami, sekretariatom za prosveto in kulturo ter zavodom za šolstvo SR Slovenije razpisala ob letošnjem dnevu invalidov nagrade na naslovno temo za učence 8. razredov osnovnih šol. Komisija, pod vodstvom prof. Frančka Bohanca, je prejela iz 120 šol 420 nalog. Ugotovila je, da je to že izbor iz mnogo večjega števila nalog, ki so ga v prvi fazi opravile šole same, kar dokazuje široko zanimanje mladine za to

Današnji učitelj naj bo pobudnik vsega naprednega v kraju, kjer živi in dela. V teh dneh, ko smo sprejeli v članstvo ZK blizu 500 novih prosvetnih delavcev, ko smo besede, zapisane v ustavi, pričeli spreminjati v prakso, je prva dolžnost slehernega prosvetnega delavca: bojevati se proti reakcionarnim, protisocialističnim in protihumanističnim težnjam.

Današnji učitelj se mora bojevati proti klikarstvu (tudi v prosvetnih vrstah se pojavljajo različne „kulturne klike“, ki zlorablajo svoje poslanstvo v drugačne namene), bojevati priti tem in takim pojavom predvsem zato, ker ovirajo naše delovanje, naša prizadevanja za osvoboditev človeka in dela, za vedno višjo stopnjo družbeno-ekonomskih odnosov in na njih utemeljeno najširšo vzgojno-izobraževalno politiko.

Slehera organizacija združenega dela in krajevna skupnost se bosta lahko naslonili na dosežke dosedanjega delovanja družbenih skupnosti le če jim bomo pri tem najtesneje pomagali mi — prosvetni delavci.

MILICA MEKINDA

Edini dijakinji med vsemi nagrajenci sta se uvrstili v prvo skupino: Bojana Zalar in Mirjam Cvetič, obe iz gimnazije M. Zidanske v Mariboru. Najboljši uspeh na tekmovanju je dosegel Rajko Javornik iz Nove Gorice, v drugi skupini. V tretji skupini je samo eden od dijakov zbral več kot 50 odstotkov dosegljivih točk.

Podrobnejše poročilo bo objavljeno v Obzorniku za matematiko in fiziko.

J. RUPNIK

problematiko. Komisija je dalje ugotovila, da učenci niso pisali le deklarativno, marveč tudi doživeto. Udeležbo in dobre rezultate so pokazale šole iz vse Slovenije, kar je organizatorje spodbudilo, da uvedejo nagradno tekmovanje še za naprej — vsako leto ob dnevu invalidov. Te dni je prejelo nagrade po 500 din 20 učencev oziroma učenk. Ob podelitvi je nastopila mladina iz Zavoda za slepe in slabovidno mladino v Ljubljani s krajšim kulturnim programom.

R. R.

VZGOJNOVARSTVENI ZAVOD, Rožna dolina, Skapinova 2 Ljubljana

razpisuje delovni mesti:

— dveh vzgojiteljic

Pogoj: končana srednja vzgojiteljska šola
Nastop dela 1. 9. 1974.

Zbor delovne skupnosti VZGOJNOVARSTVENEGA ZAVODA VRTEC Trbovlje, Gimnazijska c.

razpisuje za nedoločen čas prosta delovna mesta

1. pedagoškega vodje

2. treh vzgojiteljic

Pogoji: pod 1 kot za ravnatelja, pod 2 srednja vzgojiteljska šola
Stanovanja ni!

Razpis velja 15 dni po objavi. Nastop službe 1. septembra 1974.

ZGP MLADINSKA KNJIGA, TOZD TRGOVINA, Ljubljana, Titova št. 3.

razpisuje prosto delovno mesto

1. šefa knjigame, Ljubljana, Titova 33

ter objavlja prosto delovno mesto:

2. pomočnika šefa nabavno prodajne službe za knjigo

Poleg splošnih pogojev morajo kandidati izpolnjevati še naslednje: pod 1. visoka ali višja šola z dveletno oziroma štiriletno prakso na podobnem delovnem mestu z znanjem nemščine ali angleščine;

pod 2. visoka ali višja izobrazba

Rok prijave je 15 dni, kandidati naj pošljejo svoje vloge s kratkim opisom dosedanjega dela in življenjepisom na naslov: Splošno kadrovska služba Mladinske knjige TOZD trgovina, Ljubljana, Titova 3 — soba 12.

Svet delovne skupnosti OSNOVNE ŠOLE FRANA KRANJCA CELJE-POLULE

razpisuje za šolsko leto 1974/75 prosto delovno mesto

— učitelja za oddelek podaljšanega bivanja — PRU ali U.

Razpis velja 15 dni po objavi. Stanovanja ni.

OSNOVNA ŠOLA DOBROVA PRI LJUBLJANI

razpisuje prosta delovna mesta za nedoločen delovni čas:

— pedagoga za delo v šolski svetovalni službi

— učitelja razrednega pouka za delo v oddelku podaljšanega bivanja

— vzgojiteljice v otroškem vrtcu.

Kandidati morajo poleg splošnih pogojev izpolnjevati tudi pogoje, da imajo ustrezne moralno-politične lastnosti.

Prijave pošljite v 15. dneh po objavi.

Z Ljubljano so ugodne avtobusne zveze. Nastop dela 1. septembra 1974.

OSNOVNA ŠOLA DANILE KUMAR LJUBLJANA — BEŽIGRAD

razpisuje za šolsko leto 1974/75 za nedoločen čas prosti delovni mesti:

— učitelja telesne vzgoje — moški, PRU ali P

— učitelja razrednega pouka za delo v oddelku PB, U ali PRU

Svet delovne skupnosti VZGOJNOVARSTVENEGA ZAVODA HRASTNIK

razpisuje prosta delovna mesta:

— 3 vzgojiteljic za nedoločen čas.

Pogoj: končana srednja vzgojiteljska šola.

Rok prijave 15 dni po objavi.

OSNOVNA ŠOLA DUŠANA JEREBA SLOVENSKE KONJICE

razpisuje delovno mesto

— učitelja v oddelku PB (I. razred), za določen čas.

Nastop zaposlitve 1. septembra 1974.

Kandidat mora izpolnjevati pogoje za učitelja razrednega pouka.

Stanovanja ni.

Osební dohodki po pravilniku.

Rok prijave poteče 14 dni po objavi razpisa.

Komisija za sistemizacijo delovnih mest, kadrovske in stanovanjske zadeve na OSNOVNI ŠOLI TRNOVO

razpisuje prosti delovni mesti

— učitelja za matematiko — PRU ali P za nedoločen čas

— učitelja za tehnični pouk — PRU ali absolvent PA, za nedoločen čas

Kandidati morajo imeti poleg splošnih pogojev tudi ustrezne moralno-politične lastnosti.

Prijave pošljite na upravo šole Ljubljana, Karunova 14/a

OSNOVNA ŠOLA JOSIP BROZ-TITO DOMŽALE

razpisuje delovna mesta:

— učitelja 4. razreda za nedoločen čas.

Pogoj: U ali PRU razrednega pouka z znanjem MOM.

— učitelja 3. razreda za šolsko leto 1974/75.

Pogoj: U ali PRU, razrednega pouka z znanjem MOM.

— učitelja 1. razreda za šolsko leto 1974/75.

Pogoj: U ali PRU razrednega pouka z znanjem MOM.

— učitelja slovenskega jezika za nedoločen čas.

Pogoj: PRU ali P z dokončano PA ali filozofsko fakulteto smer: slovenski jezik — knjižničarstvo.

Stanovanj ni!

ŠOLSKE DELAVNICE TEHNIŠKIH ŠOL V LJUBLJANI, Gorupova 6

razpisuje naslednja prosta delovna mesta:

— učitelja praktičnega pouka avtomehanične stroke za poln delovni čas za eno leto.

— učitelja praktičnega pouka za modelno mizarstvo za poln delovni čas za nedoločen čas.

Pogoji:

Kandidati za razpisana prosta delovna mesta so lahko učitelji praktičnega pouka oziroma tisti, ki so poleg poklicne šole končali še ustrezno tehniško šolo in imajo najmanj 5 let praktičnega dela na ustreznem delovnem mestu.

Prijave z dokumenti sprejema uprava zavoda. Nastop službe 1. septembra 1974. Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

prosvetni delavec

List izdajata republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti SRS in izobraževalna skupnost SRS — Izhaja štiri-najstrednevo med šolskim letom — Ureja uredniški odbor — Glavna in odgovorna urednica Neža Maurer, namestnica urednice Marjana Kunej, tehnična urednica Tea Dominko.

Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6/1, telefon 315-585. Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1/1, telefon 22-284, poštni predal 355-VII.

Rokopisov in fotografij ne vračamo.

Letna naročnina: 30 din za posameznike, za šole in druge ustanove 55 din — Št. tek. računa: 50101-678-47093

Tiska ČZP Ljudska pravica. ISSN 0033-1643.